

Хмельницький національний університет
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра української філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

Магістр

на тему: ВЛАСНІ НАЗВИ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

Галузь знань

03 Гуманітарні науки

Спеціальність

035 Філологія

Спеціалізація

035.01 Українська мова та література

Шифр ДРФУМм. 018161.01.04.00

студентки II курсу групи ФУМм-22-1 _____ М. ЯКОБЧУК
Дата Підпис

Керівник _____ А. ЯНЧИШИН, кандидат філологічних наук, доцент
Підпис

До захисту допускаю:

ВО завідувача кафедри української філології _____ А. ЯНЧИШИН
Підпис

Хмельницький 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	гуманітарно-педагогічний
Кафедра	української філології
Рівень вищої освіти	магістр
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність	035 «Філологія»
Спеціалізація	35.01 «Українська мова та література»
Освітня програма	освітньо-професійна

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри української філології
 _____ Інна Царалунга
 23 вересня 2022 року

**ЗАВДАННЯ
 НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ
 ЯКОБЧУК МАРИНИ АНАТОЛІЇВНИ**

1. **Тема роботи:** «Власні назви української військової техніки», затверджено наказом ректора університету від

Керівник роботи – А. М. Янчишин.

2. **Термін подання студентом завершеної роботи** – грудень 2023 року.

3. **Вихідні дані роботи.** Власні назви військової техніки є важливим блоком української ономастики, проте вони й досі не були належним чином досліджені. Це пояснюється, зокрема, тим, що військова техніка є складною та швидкозмінною сферою. Саме тому, це обумовлює актуальність теми кваліфікаційної роботи магістерського рівня.

4. **Перелік підлеглих розробці питань.**

Підібрати власні назви української військової техніки для їхнього подальшого дослідження.

Класифікувати техніку за видами.

Створити унікальні назви, що будуть об'єднувати техніку за видами.

Проаналізувати історію дослідження армотранспортонімів.

З'ясувати принципи номінації військової техніки.

Проаналізувати мотиви та способи вибору таких власних назв.

Укласти словник армотранспортонімів України.

5. **Графічного матеріалу немає.**

6. **Консультанти розділів дипломної роботи**

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
	НЕМАЄ		

7. **Дата видачі завдання** – 14 вересня 2022 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Найменування етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання	Примітка
1	Обрання теми дипломної роботи	Вересень 2022 року	
2	Опрацювання наукової літератури з теми дослідження	Вересень 2022 року	
3	Збирання матеріалу, його первинна наукова інтерпретація	Вересень-листопад 2022 року	
4	Написання першого розділу дипломної роботи	Грудень 2022 – квітень 2023 року	
5	Апробування результатів дослідження шляхом здійснення публікації у збірниках наукових праць та участі у конференціях	Січень, квітень, вересень 2023 року	
6	Написання другого і третього розділів дипломної роботи	Травень-вересень 2023 року	
7	Написання «чорнового» варіанту дипломної роботи	Жовтень-листопад 2023 року	
8	Попередній захист дипломної роботи	Грудень 2023 року	
9	Остаточне завершення дипломної роботи	Грудень 2023 року	
10	Подача дипломної роботи на кафедру	Грудень 2023 року	

Студентка

Керівник

_____ Марина ЯКОБЧУК
 _____ Анатолій ЯНЧИШИН

АНОТАЦІЯ

Тема роботи: «Власні назви української військової техніки». Автор – **Якобчук М. А.** Науковий керівник – Янчишин А. М. Обсяг магістерської роботи 83 сторінок, з них – 70 сторінок основного тексту. Робота містить 1 додаток, 86 джерел посилання.

Ключові слова: власна назва, прагматонім, товаронім, армотранспортонім, терраармотранспортонім, флайармотранспортонім, гідроармотранспортонім, онім, пропріатив, українська ономастика.

Об'єктом дослідження є 206 власних назв української військової техніки, які були виявлені у засобах масової інформації та інтернет-виданнях, архівних матеріалах та документальних книгах.

Предметом аналізу є структурно-дериваційні та семантико-мотиваційні процеси в армотранспортонімах.

Метою роботи є проведення комплексного аналізу військової техніки.

Опрацювавши перелік з 206 найменувань військового обладнання, терраармотранспортоніми становлять 108 одиниць (52,4%), гідроармотранспортоніми – 61 одиницю (29,6%), фрайармотранспортоніми – 37 одиниць (17,9%).

Можемо констатувати, що прості одиниці репрезентують найбільшу кількість армотранспортонімів – 109 одиниць, що складає 52,9% від загальної кількості, а саме: терраармотранспортоніми становлять 54 одиниці; 50 % («Варта», «Годзілла», «Мангуст»), гідроармотранспортоніми – 43 найменування; 70,4 % («Балаклава», «Дружба», «Малин»), флайармотранспортоніми – 12; 32,4 % («В'юнкій», «Каратель», «Пума»); 55 складних найменувань, 26,6%, зокрема, до терраармотранспортонімів увійшли 34 найменування; 54,5 %, серед яких: словесно-цифровий метод – 14 одиниць, 41,1 % («Барс-8», «Грім-2», «Козак-5»); словесно-буквений – 6 одиниць, 17,6 % («Вепр-К/С», «Стужна-П», «Дозор-Б»); буквено-цифровий – 6 одиниць, 17,6 %: («БММ-4С», «БТР-3КШ», «Т-80»); буквено-буквений – 3 назви, 8,8 % («ЛуАЗ-РСЗВ», «МТ-ЛБ-С», «МТ-ЛБуС»); утворені за допомогою поєднання кількох основ слів інтерфіксами -о-, -е-, -и-, -ох- – 2 власних назви, 5,8 % («Бандеромобіль», «Буревій»); утворені шляхом словоскладання власних назв, поєднання двох слів або словоформ в одному складному слові – 2 одиниці, 5,8 % («Варта-Новатор», «Варта-Редут» – 5,8 %); оніми, утворені шляхом злучення компонентів кількох слів – абрєвіацією («Комбат») – 1 одиниця, 2,9 %. До флайармотранспортонімів увійшли 15 складних найменувань, 27,2 %, серед яких: буквено-цифровий – 14 одиниць, 93,3% («Іл-76», «Су-24», «Міг-29»); словесно-цифровий метод налічує 1 найменування («Лелека-100») – 6,6 %. До гідроармотранспортонімів увійшли 6 складних назв, 10,9 %, серед яких: буквено-цифровий – 5 одиниць, 83,3 % («МГК-1877», «ПМР-152», «РВК-258»); словесно-цифровий метод налічує 1 найменування («Блискавка-2») – 16,6 %.

Складені назви бойового оснащення складають 42 одиниць, а це 20,3%: терраармотранспортоніми – 21 онім, 50 % («РК-360МЦ «Нептун», «Сюзана 2», «Т-84 «Оплот»»); буквено-цифровий – 17; 80,9 % («2С22 «Богдана», «9К11 «Малютка», «Т-64БМ2 «Булат»»); словесно-цифровий – 4; 19 % («Козак 2», «М 777», «Сюзана 2»); флайармотранспортоніми – 15 назв, 35,7 % («АСУ-1 «Валькірія», «Бе-12 «Чайка», «Л-39 «Альбатрос»»); гідроармотранспортоніми – 6 одиниць, 14,2 % («Володимир

Великий», «Гола Пристань», «Юрій Олефіренко»), серед них 3 назви походять від топонімів (*«Гола Пристань», «Нова Каховка», «Яни Капу»* – 14,2%), 8 від антропонімів (*«В'ячеслав Кубрак», «Григорій Гнатенко», «Юрій Олефіренко»* – 38%).

У науковій роботі викладено розробку системи вправ для ефективного використання власних назв української військової техніки. Ця система вправ сприятиме не лише засвоєнню теоретичних концепцій, але й надасть можливість вдосконалити практичні навички у галузі мовознавства, зокрема в розділах «Морфеміка» та «Словотвір».

Автор _____

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ	11
1.1. Історія вивчення власних назв військової техніки	11
1.2. Власні назви військової техніки в системі онімного простору	15
1.3. Систематизація власних назв військової техніки	20
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-ДЕРИВАЦІЙНІ ТА СЕМАНТИКОМОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ.....	26
2.1. Структура назв українських армотранспортонімів	26
2.2. Дериваційні особливості армотранспортонімів	32
2.3. Семантико-мотиваційні особливості назв озброєння	36
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. АРМОТРАНСПОРТОНІМІЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ШКОЛИ	49
3.1. Методика використання власних назв у вищій школі	49
3.2 Система вправ на тему «Оніми військової техніки»	54
Висновки до розділу 3	62
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	67
Додаток А.....	76

ВСТУП

Традиційно мовознавці цікавляться власними назвами, що є ключовим елементом онімного поля. На сьогодні спостерігається переосмислення та зростає зацікавлення ономастів, що призводить до розширення об'єктів дослідження, включаючи різні категорії власних назв.

У галузі українського мовознавства науковим дослідженням всіх аспектів етимології, семантики, функціонування та словотвору займалися такі вчені, як Ю. Бабій, Ю. Блажчук, Г. Бучко, В. Горпинич, М. Демчук, Р. Керста, І. Корнієнко, Л. Масенко, Р. Осташ, С. Панцьо, К. Редько, Р. Скрипник, М. Худаш, П. Чучка, Н. Шульська, В. Яцій та інші.

Творення власних назв є одним із видів структурування історико-культурної інформації, що відображає об'єктивне і суб'єктивне, вербальне і невербальне. Так як найбільше у цій сфері досліджено топонімів та антропонімів, інші класи онімів потребують детальнішого вивчення, структурування та аналізу. До прикладу, аналіз армотранспортонімів, що входить до класу прагматонімів, а саме до товаронімів, є побіжно проаналізовано в працях мовознавців.

Теоретичні засади та особливості галузевих терміносистем були вивчені та обґрунтовані у роботах науковців, таких як О. Семенов, О. Кобилинська, Ю. Бойко, Е. Огар, К. Панасюк, С. Шевчук та інші. В контексті вивчення військового дискурсу як підсистеми мовлення висвітлюються дослідження таких учених, як В. Погонєць, В. Вигівський, Т. Корольова, Р. Соріч, О. Александрова та інші. Про аспекти вивчення військової терміносистеми також свідчать дисертаційні праці українських вчених, серед яких О. Андріянова, Н. Акульшина, В. Кондрашев, Т. Лебедева, Т. Михайленко, Л. Мурашко, Я. Рибалка. Проблеми історичної ретроспективи формування військової термінології та терміносистеми досліджувалися в роботах

мовознавців та істориків, зокрема А. Бурячок, Р. Іванченко, Т. Михайленко, Л. Туровська, Н. Яценко, Я. Яремко та інших.

Актуальність дослідження. Дотепер дослідження власних найз військової техніки були епізодичними, що зумовлює потребу у більш глибокому та всебічному їх аналізі. Вивчення армотранспортонімів, порівняльний аналіз з назвами інших класів і підкласів, крім того вивчення їх мотивації, методи формування, різновиди деривацій та контекст використання є необхідним. Це дозволить зробити висновки про загальні тенденції назво творення власних назв військової техніки. Результати такого дослідження можуть мати вагомий внесок у формування онімного простору, а також надати підставу для розробки більш комплексних підходів до утворення, функціонування та використання найменувань. Все це зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета роботи. Здійснити комплексний аналіз назв української військової техніки (часів СРСР та дотепер) з метою встановлення принципів, мотивів і способів назвотворення.

Реалізація мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) з'ясувати суть поняття «армотранспортонім» в системі ономастичної науки;
- 2) описати історію вивчення власних назв військової техніки;
- 3) зібрати та систематизувати власні назви техніки;
- 4) з'ясувати структурні, дериваційні, семантичні та мотиваційні особливості онімів;
- 5) описати особливості вивчення ономастики та розробити систему вправ на застосування армотранспортонімів у навчально-виховному процесі вищої школи.

Об'єктом дослідження є назви української військової техніки.

Предметом вивчення є структурно-дериваційні та семантико-мотиваційні процеси в просторі військової техніки.

Джерельною базою є такі матеріали, як інформація ЗМІ та інтернет-видань, архіви та документальні книги, а також наукові статті. Для забезпечення конфіденційності військових даних використано інформацію, яка є загальнодоступною. Загалом було зібрано й проаналізовано 206 назв військової техніки.

Методологія роботи. Дослідження об'єкта та його мета визначили використання описово-аналітичного методу як основного, з використанням прийомів спостереження та систематизації мовних фактів і явищ. Це дало можливість провести інтерпретацію та класифікацію зібраного матеріалу. Метод зіставлення був використаний для диференціації тематичних груп і підгруп пропріативів в межах визначених принципів номінації. Прийоми компонентного аналізу застосовувались для уточнення семантичної структури назв техніки. Для встановлення продуктивності мотивів та способів номінації був використаний метод кількісних підрахунків. Основні методи, використані в науковій роботі, включають метод теоретичного узагальнення емпіричного матеріалу, аналітично-описовий метод, а також окремі елементи методу словотвірного аналізу.

Наукова новизна цієї роботи полягає у проведеному дослідженні номінаційної парадигми армотранспортонімів, що взяли участь у російсько-українській війні з 24 лютого 2022 року. У роботі опрацьовані оніми на позначення сухопутної, морської та повітряної техніки. Проведено структурно-дериваційний та семантико-мотиваційний аналіз об'єкта дослідження.

Теоретичне значення роботи полягає у визначенні типології армопрагматонімів та встановленні деталей мотиваційних процесів. Основні положення та результати наукового дослідження є важливими для подальшого

розвитку семантико-дериваційних аспектів ономастики. Вони сприятимуть розширенню й доповненню знань у галузі прагматонімії, а також внесуть вагомий внесок у розробку загальнотеоретичного визначення закономірностей формування власних назв в умовах етнокультурного контакту та соціально-історичних змін.

Практичне значення роботи. Отримані матеріали та результати дослідження можуть бути використані для викладання курсів лексикології сучасної української літературної мови, соціолінгвістики та ономастики у вищих навчальних закладах. Вони також можуть бути використані для укладання словників, довідників, списків техніки; при викладанні української мови (за професійним спрямуванням), особливо при вивченні номінаційних явищ різних класів та підкласів онімів.

Апробація результатів роботи. З теми дослідження 2023 року опубліковано одну статтю: «Семантико-мотиваційні особливості творення власних назв української військової техніки». Про результати дослідження доповідалося на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми філології: історія та сучасність» (Хмельницький національний університет, 21 лютого 2023 року) та Подільських філологічних читаннях (Хмельницький національний університет, 28 квітня 2023 року).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (73 джерела) та одного додатку [Додаток А] – словника досліджених назв української військової техніки.

Загальний обсяг роботи – 87 сторінок, основний текст – 71 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

1.1. Історія вивчення власних назв військової техніки

Протягом усіх епох військова галузь стрімко розвивалася, що й стимулювало у подальшому виокремлення її як особливої онімної складової та необхідності формування терміносистеми.

Багато досліджень у галузі ономастики було здійснено у працях таких вчених: Ю. Бабій, Г. Бучко, В. Горпинич, М. Демчук, Р. Керста, І. Корнієнко, Л. Масенко, С. Медвідь-Пахомова, Р. Скрипник, І. Фаріон, М. Худаш, П. Чучка, В. Яцій та ін.

У «Російсько-українському словнику для військовиків» А. Бурячок описав близько 32 тис. слів і словосполучень, перекладених українською мовою, які є основою сучасної терміносистеми у військовій галузі.

Проблеми історичної ретроспективи формування військової термінології та терміносистеми висвітлювались у напрацюваннях: Р. Іванченко, Т. Михайленко, Л. Туровської, Н. Яценко, Я. Яремко та інших.

Зокрема, Л. Туровська у своїй праці «Дещо про генезис сучасної української військової термінології» виділяє групи військових термінів за їхнім походженням, зокрема: власномовні або «внутрішньомовні» запозичення, давні іншомовні запозичення, запозичення XVIII–XIX століть та нові іншомовні запозичення. При цьому вчена вказує на те, що дуже рідко для вираження одного й того ж поняття використовуються обидва терміни – питомий (місцевого походження) та інтернаціональний (міжнародний). [79, с. 83–85].

«Моделювання автотранспортних номерів: очевидне й неймовірне» розглядає Н. Нікуліна. Науковиця описує процеси моделювання термінів у

галузі автотранспорту, зокрема скорочені цифрові терміни для автомобілів й терміни однотипного призначення. У статті викладено кілька прикладів неформальної комерційної та технічної термінології, включаючи квазітерміни, які є неправильним перекладом і не відображають основних елементів науково-технічної реальності, яку вони позначають [46, с. 78-81].

Мовознавець З. Дубинець розрізняє назви: осіб, що пов'язані з військовою сферою; зброї, спорядження та регалій; збройних сил, військових одиниць, стратегій, тактик ведення бойових дій [21, с. 169].

У контексті аналізу військового дискурсу як підсистеми мовлення розглядаються наукові дослідження відомих вчених, зокрема В. Погонець, В. Вигівський, Т. Корольова, Р. Соріч, О. Александрова та інші.

Зокрема, В. Погонець у праці «Нова фразеологія англійської мови військової сфери» вивчав сучасний військовий дискурс, аналізуючи особливості мовленнєвого впливу військового середовища на формування мовних стереотипів та специфіки вживання термінів [50].

В. Вигівський спрямовував свої дослідження на вивчення комунікативних аспектів військового дискурсу, розглядаючи роль мовлення у формуванні образу війни та військового конфлікту в суспільстві.

На аналізі лексичного та семантичного поля військової термінології, зосередили свої напрацювання Т. Корольова, Р. Соріч та О. Александрова. Мовознавці вивчали взаємодію мовленнєвих одиниць та їх відтінки значень у військовому контексті.

Про аспекти вивчення військової терміносистеми також свідчать дисертаційні праці українських вчених, серед яких О. Андріянова, Н. Акульшина, В. Кондрашев, Т. Лебедева, Т. Михайленко, Л. Мурашко, Я. Рибалка.

О. Андріанава у своїх напрацюваннях звертає увагу на опрацювання української військово-морської техніки з погляду історії творення лексики такого типу [2].

Значну кількість праць присвятила питанням вивчення військової техніки Н. Акульшина. До прикладу у дослідженні «Міжнародні фактори сучасності, що сприяють розширенню військового когнітивного простору та оновленню військового термінологічного корпусу» авторка поставила перед собою низку завдань. Зокрема, розробити алгоритм дослідження військової термінології як фактора формування військової терміносистеми і військового дискурсу в парадигмі термін – терміносистема – дискурс за трирівневою моделлю (мікро-, макро-, мегарівні); обґрунтувати дискурсоутворювальну роль військової термінології [1, с. 20].

Ю. Куц в роботі «Власні назви як засіб найменування транспортних засобів у нестандартній мові (на матеріалі англійської, української та російської мов)» виділив категорії онімів, які використовуються для позначення наземних транспортних засобів у зіставлених мовах. В процесі аналізу виявлено семантичні особливості цих одиниць та встановлено їхню продуктивність [34, с. 156-159].

Монографія І. Литовчинко присвячена вивченню динамічних процесів української військової лексики. Дослідниця розглянула тенденції розвитку військової субмови, з'ясувала вплив екстралінгвальних чинників на динаміку процесів, встановила специфіку системних зв'язків та способи детермінологізації військової лексики.

Зокрема, Ю. Лукіячук у праці «Способи класифікації військових термінів» висунула альтернативну типологію військових термінів, яка враховує їхню класифікацію в залежності від приналежності до конкретних родів і видів Збройних Сил України. Серед них терміни на позначення

Сухопутних військ, Військово-морських Сил, Військово-повітряних Сил, Військ зв'язку та Інженерних військ [41, с. 66].

У праці «Нова фразеологія англійської мови військової сфери» В. Погонєць виділяє два основних види військового дискурсу: формальний і неформальний. До першого автор зараховує: військові документи, тексти військово-наукового, військово-політичного, військово-технічного характеру; до другого ж: розмовні, літературні й нелітературні лексичні одиниці [50, с. 80-85].

Я. Яремко у своїй монографії «Нариси з історії української військової термінології» звернув увагу на формування української військової термінології на матеріалі номінацій видів зброї та обладунків. Зокрема, розглянув механізм адаптації окремих елементів військової субмови до нових умов їхнього функціонування, їхню функціональну переорієнтацію, крім того, проаналізував засоби нової номінації у сфері військової справи [85, 411 с.]

На сучасному етапі розвитку ономастики значна увага приділяється дослідженню військового обладнання. Зростання інтересу, на нашу думку, пов'язане із російською агресією, яка стала причиною великої кількості досліджень, зокрема з назвами техніки, з початку 2014 року.

С. Боженець зазначив, що вивчення військової термінології отримало значний імпульс завдяки прогресу нових технологій та розширенню міжнародної співпраці у військовій сфері. Зараз українське суспільство переживає період війни, і саме військова лексика та термінологія виходять за межі військового дискурсу, активно впливаючи на всі аспекти щоденного життя та мовлення всіх вікових груп. Це стосується не лише військового спілкування, але й практично всіх суспільно-політичних та побутових дискурсів [5; с. 8].

Лінгвістка І. Стаднік звертає увагу на розмежування «воєнного» і «військового» дискурсу, з огляду на те, що кожна з цих сфер має право на свій власний дискурс, хоча часто вони доповнюють один одного. Головну відмінність цих двох дискурсів науковиця вбачає у тому, що «військовий» дискурс має вужче розуміння ніж «воєнний» і переходить у «воєнний» «кожного разу як постає засобом та одиницею саме процесу ведення війни, де воєнний конфлікт виступає формою, в якій військова комунікація проходить» [63, с. 65].

Варто зазначити, що дослідженню власних назв військової техніки присвячено значну кількість праць, проте, комплексного аналізу на сьогодні немає, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

1.2. Власні назви військової техніки в системі онімного простору

Власні назви військової техніки є важливою галуззю мовознавства, оскільки вона допомагає розуміти культурні, історичні та соціальні аспекти, пов'язані з озброєнням. У військовому контексті це допомагає створювати систему найменувань, яка ефективно взаємодіє з професійним спілкуванням та відображає специфіку військового середовища.

Назвотворення військової техніки – це складний та відповідальний процес, який базується на кількох важливих факторах та критеріях. Назви бойової техніки не лише ідентифікують конкретні технічні засоби, але й повинні чітко відображати їх функціональність, призначення та особливості. Ключовими аспектами цього процесу є: функціональність та технічні характеристики (найменування повинні точно відображати основні функції та технічні характеристики військової техніки, це допомагає оперативним підрозділам та користувачам швидко розпізнати призначення конкретного

зразка); тактичне та стратегічне застосування (назви можуть відображати різне призначення техніки, підкреслюючи її роль у військових операціях та допомагаючи визначити оптимальні методи застосування); секретність та конфіденційність (у випадках, коли важливо зберігати конфіденційність та не розголошувати характеристики техніки, назви можуть бути спеціально створені таким чином, щоб не розкривати суті або особливостей); мовні та культурні аспекти (назви можуть бути адаптовані до мовних та культурних особливостей користувачів та операторів техніки, це робить їх більш зрозумілими та прийнятними для використання в конкретному військовому контексті; ергономіка та легкість запам'ятовування (назви повинні легко запам'ятовуватися для кращої комунікації та обміну інформацією між військовими підрозділами; історичний та культурний контекст (деякі найменування можуть враховувати історичний та культурний контекст, визначаючи їхню відмінність та специфічні аспекти) [45].

Оніми такого типу є особливим класом, що входить до прагматонімів.

Зокрема, прагматонім (від грец. – «предмет, річ») – група онімів, в якій наявні різні категорії власних назв для позначення об'єктів, що безпосередньо належать до сфери людської діяльності та пов'язані з практичною, предметною областю, зокрема оніми предметів матеріальної культури [74, с. 178].

Власні назви транспортних засобів входять до складу прагматонімії, зокрема до товаронімії.

О. Тепла у статті «Прагмоніми як засоби мовного маніпулювання», по суті, кваліфікуючи різновиди товаронімів, дозволяє об'єднати у межах класу такі групи слів: 1) найменування побутової техніки; 2) найменування автомобільної техніки; 3) найменування продуктів харчування та напоїв; 4) найменування засобів побутової хімії; 5) найменування інших предметів людської діяльності, зокрема квітів, меблів, посуду тощо [22].

Власні назви військової техніки входять до класу товаронімів як найменування автомобільної техніки. У своїх дослідженнях «Лінгвістичні проблеми перекладу назв транспортних засобів» А. Загнітко вперше використав у термін «транспортонім» для опису назв, що стосуються різноманітних видів транспорту, таких як автомобілі, літаки, кораблі, та інші. Науковець зазначив, що він складається з «trans», що означає «через», «перевезення» і грецького «οποτα», що перекладається як «ім'я» - вид транспорту чи транспортний засіб [24, с. 402].

А. Янчишин, досліджуючи власні назви механізмів, описав складники такого типу, зокрема транспортоніми поділяємо на низку підвидів:

автотранспортоніми – номінації автотранспортних засобів: легкових і вантажних автомобілів, автобусів тощо (пор. «[грец. autos – сам]» – частина складних слів, яка за значенням відповідає словам... 4) «автомобіль», «автомобільний» [97, с. 18]: «Богдан», «Запорожець». До складу автотранспортонімів ми відносимо такі пропріативи, як автоонім – власна назва легкового автомобіля, призначеного для перевезення людей і легкого багажу [116, с. 13]: «Москвич-412»; автобусонім – онім на позначення багатомісного автомобіля для перевезення пасажирів [116, с. 11]: «ЛАЗ-695»; автопондонім – найменування вантажного автотранспорту («[лат. pondus, – вага, тягар, вантаж]» [133, с. 73]): «ЗІЛ-130»;

армотранспортоніми – власні назви військових транспортних засобів (від лат. arma – «зброя; війна; збройні сили, армія, війська» [133, с. 6]): «Верба», «Град»;

велотранспортоніми – власні назви велосипедів («лат. velox (velocis)» – швидкий] – частина складних слів, що відповідає слову зі значенням «велосипедний» [97, с. 135]), зокрема велооніми – найменування велосипедів:

«Україна»; тандемоніми – номінації велосипедів із двома ведучими механізмами і двома сідлами, розташованими одне за одним [97, 545]: «*Panid*»;

гідротранспортоніми – номінації кораблів («[грец. *hydōr* – вода] – частина складних слів, яка за значенням відповідає слову «вода», «водний простір» [97, с. 171]): «*Ракета*»;

флайтранспортоніми – найменування транспортних засобів наземного сполучення («[англ. *flight* – політ]» [4, с. 386]): «*Боїнг*», «*Союз*», зокрема аеротранспортонім – назва транспортного засобу для польоту в межах атмосфери («[лат. *aeris* – повітря]» [4, с. 42]): «*Ан-225 «Мрія»*»; космо­транспортонім («[грец. *kosmos* – Всесвіт] – частина слова, яка відповідає поняттю «*Всесвіт*» [97, с. 386]): космічний корабель «*Оріон*»;

локомототранспортоніми – власні назви залізничних транспортних засобів («[франц. *locomotive* < лат. *locus* – місце і *motio* – рух] – самохідна машина, призначена для пересування потягів по рейках» [97, с. 420]): «*ДР-98908*», «*ЧС-7*»;

мототранспортоніми – найменування мотоциклів, мопедів тощо (від «[лат. *moto* – безперервно рухаю] – частина складних слів, яка має значення «моторний», «моторизований»» [97, с. 468]): «*Іж-49*», «*Мінськ-3*». Різновиди мототранспортонімів: мотооніми – власні назви мотоциклів («[англ. *Motorcycle* – мотоцикл]» [4, с. 561]): «*Мураха*»; мопедоніми – номінації легких малопотужних мотоциклів, що мають також педальний привод («[англ. *Moped* – мопед]» [4, с. 546]): «*Рига-11*»;

функціотранспортоніми – номінації багатофункціональних транспортних засобів для виконання певних робіт («[англ. *function* – діяльність, призначення, функція]» [4, с. 337]): «*Колос*», «*Т-150*», зокрема: екскаватороніми – власні назви екскаваторів («[англ. *excavator* – екскаватор, землекоп, копальник, копач]»): «*Хендай Р210*»; комбайноніми – власні назви

комбайнів («[англ. combine – комбайн]» [4, с. 146]): «Нива»; трактороніми – найменування тракторів («[англ. tractor – трактор, тягач]» [4, с. 960]): «Зубр» [Янчишин, 2019, с. 60-61].

Варто зазначити, що власні назви української військової техніки є однією з найважливіших груп онімів у сучасній українській мові. Вони використовуються для позначення різноманітних видів військової техніки, від зброї до транспортних засобів. Також мають свою специфіку, яка відрізняє їх від інших груп власних назв.

На сьогодні, власні назви військової техніки, зазнали швидкої модернізації, розширення меж, удосконалення технологій, що насамперед віддзеркалилось не лише у суті поняття «війська техніка», але й у назвотворенні.

Армотранспортоніми, назви озброєння, оніми бойового обладнання, найменування бойової техніки – все це є терміни на позначення власних назв військової техніки.

Власні назви військової техніки виконують певні функції, серед них:

1. ідентифікація та класифікація: назви дозволяють розмежовувати різні види військової техніки в залежності від їх призначення, характеристик та функцій;

2. комунікація: використання спеціальних термінів і назв полегшує комунікацію між військовими та цивільними фахівцями, а також сприяє розумінню цивільних щодо різних видів військової техніки;

3. психологічний вплив: деякі назви можуть мати психологічний ефект на власний чи ворожий військовий інвентар. Вони можуть викликати відчуття сили, захоплення, міцності або ж навпаки – страху, невпевненості;

4. історична значимість: деякі назви можуть мати історичну значимість або бути пов'язані з культурою та традиціями країни;

5. брендування: в окремих випадках, назви військової техніки можуть виступати як частини стратегії брендування та рекламної кампанії, особливо в контексті експорту обладнання;

6. збільшення ефективності управління: систематизація та стандартизація назв сприяють ефективному управлінню військовими силами, підтримують логістику та забезпечують швидку та чітку взаємодію під час бойових дій [45].

Отже, армотранспортоніми – власні назви озброєння, бойові й небойові машини, прилади, апарати й інші технічні засоби, якими оснащуються збройні сили. Серед особливостей армотранспортонімів можна виділити системність, первинність номінації, обмеженість сферою використання, мотивованість вибору назви, можливість омонімії.

1.3. Систематизація власних назв військової техніки

У сучасному світі стрімко розвивається військово-технічна сфера, що породжує необхідність вдосконалення лінгвістичної системи для опису та класифікації військової техніки. Дослідження спрямоване на розгляд факторів, які враховуються лінгвістами при створенні систематизації термінів військової техніки. Варто зазначити, що у повсякденному мовленні використовують: «бойове обладнання», «бойове оснащення», «озброєння», «військове оснащення» та «бойова техніка» на позначення військової техніки.

Систематизація назв військової техніки – це процес організації та класифікації назв військових технічних засобів для забезпечення їхнього зручного використання та розуміння. Процес спрямований на створення логічної та структурованої системи, яка дозволяє краще орієнтуватися в

широкому асортименті бойової техніки, а також полегшує комунікацію та взаємодію між фахівцями, військовими частинами та виробниками [41].

Варто зазначити, що назви військової техніки взаємодіють з розвитком сучасної лінгвістики та мовознавства, особливо з урахуванням технічного прогресу та сталого вдосконалення технологій. Вони є важливим елементом у термінологічній галузі, де створюються нові слова, або призначаються існуючі для визначення нових технічних аспектів [55].

Власні назви військової техніки є важливим класом української ономастики, проте вони й досі не були досліджені належним чином. Це пояснюється, зокрема, тим, що військова техніка є складною та швидкозмінною сферою, а її власні назви часто носять технічно-спеціалізований характер.

Власні назви техніки посідають важливе місце серед ономастичної системи прагматонімів. Найменування транспортних засобів загалом є складником прагматонімії, зокрема товаронімії. Такі оніми кваліфікуються як транспортоніми ← транспорт, пор. «[лат. *transportare* – переміщувати, переносити] – 1) галузь економіки, що здійснює перевезення пасажирів і вантажів; 2) перевізні засоби; ... 5) судно військового флоту, що забезпечує кораблі паливом, водою, боєприпасами, харчами тощо; вантажне морське судно цивільного флоту» [84].

Тому, використовуючи дослідження А. Янчишина як основу, ми провели аналіз онімів техніки та пропонуємо власну класифікацію, яка деталізує складники власних назв такого типу у системі ономастичного простору. Отже серед армотранспортонімів виокремлюємо:

-терраармотранспортонім – позначення транспортних засобів, таких як автомобілі легкового і вантажного типу, автобуси та інші машини (від лат. «*terra*» – земля, ґрунт; від лат. *transportare*, утвореного від «*trans*» – «через» +

portare – «носити») – комплекс засобів, що призначений для переміщення осіб, вантажів, сигналів та інформації від одного місця до іншого [84]: «Бастіон-01», «БМ-21У «Град-М»», «БТР-3». У нашому словнику їх найбільше, загальна кількість – 108 одиниць, 52,4%. До цієї групи входять: **бронемашини** – 23; 21,3 %: «Барс-8», Варта-Редут», «Гекон»; **бронетранспортери** – 16 одиниць; 14,9 %: «Буцефал», «Скорпіон», «Хорунжий»; **протитанкові ракетні комплекси (ПРК)** – 11; 10,1 %: «Амулет», «Корнет», «Штурм-С»; **танки** – 8 одиниць; 7,4 %: «Т-64БМ2 «Булат», «Т-84 «Оплот»», «Т-84-120 «Ятаган»»; **самохідні артилерійські установки (САУ)** – 8 одиниць; 7,4 %: «Краб», «М 777», «Сюзана 2»; **бойові машини піхоти (БМП)** – 6 одиниць; 5,5 %: «БМП-ІМ з модулем «Спис-Синтез», «Кевлар», «Мангуст-2»; **військові легкові автомобілі** – 5 одиниць; 4,6 %: «Бандеромобіль», «Комбат», «Куга»; **реактивні системи залпового вогню (РСЗВ)** – 5 одиниць; 4,6 %: «БМ-21У «Град-М», «Буревій», «Верба»; **береговий ракетний комплекс (БРК)** – 4 одиниці; 3,7 %: «Бастіон», «Бастіон-01», «Бастіон-03»; **ракетні комплекси (РК)** – 4 одиниці; 3,7 %: «Вільха», «Спека», «Страж»; **зенітні ракетні комплекси (ЗРК)** – 3; 2,8 %: «Оса», «Тунгуска», «Шилка»; **бойові машини підтримки танків** – 3 одиниці; 2,8 %: «Азовець», «Скіф», «Спайк»; **зенітні артилерійські комплекси (ЗАК)** – 3 одиниці; 2,8 %: «Донець», «Стріла», «Стріла-10»; **розвідувальні автомобілі** – 3 одиниці; 2,8 %: «БРДМ 2Т «Вепр»», «БРДМ-2 «Сталкер»», «БРДМ-2ДІ «Хазар»; **броньовані медичні машини** – 2; 1,9 %: «Ковчег», «Ураган»; **санітарні автомобілі** – 2 одиниці; 1,9 %: «Богдан-2251», «Богдан-2351»; **комплекс радіоелектронної боротьби** – 1 одиниця; 0,9%: «Нота»; **оперативно-тактичний ракетний комплекс** – 1 одиниця; 0,9 %: «Грім-2».

- **гідроармотранспортонім** («[< грец. hydōr – вода]) – власні назви водного простору (поділяється на дві підгалузі: морський: «Гетьман

Сагайдачний», *«Луцьк»*, *«Чернігів»*; та річковий транспорт: *«Донбас»*, *«Ізяслав»*, *«Сміла»*): *«Балта»*, *«Прилуки»*, *«Сватове»* (61; 29,6%). До власних назв такого типу зараховуємо: **катери** (19; 31,1%): *«Буча»*, *«Малин»*, *«РВК-155»*; **судна** (15, 24,5%): *«Дунай»*, *«Ізяслав»*, *«ПМР-152»*; **кораблі** (27, 44,2%): *«Аметист»*, *«Володимир Великий»*, *«Рівне»*.

-флайармотранспортоніми [від англ. «flight» політ+ від лат «агма» – зброя війна] – це власні назви військової техніки повітряного простору. Серед власних назв військової техніки ми зафіксували 37 назв такого типу, що становить 17,9%, наприклад: *«Ан-72»*, *«Бобер»*, *«Ворон»*. До таких зараховуємо **літаки** – пілотовані і безпілотні; палубні й наземного базування (20; 54%): *«Ан-225 «Марія»»*, *«Надія»*, *«Ту-143 «Стриж»»*; безпілотні авіаційні комплекси (12; 32,4%): *«Лелека-100»*, *«Міні шарк»*, *«Рубака»*; **вертольоти** (4; 10,8%): *«Мі-8»*, *«Мі-8МСБ»*, *«Робінзон Р44»*; **гідролітаки** (1; 2,7%): *«Бе-12 «Чайка»»*.

Отже, через те, що армотранспортоніми не були відповідно проаналізовані, ми надали класифікацію онімам цієї сфери. Так як в роботі переважають назви наземної (сухопутної) техніки, класифікація таких одиниць подається більш масштабно.

Висновки до розділу 1

Військова галузь, розвиваючись протягом усіх епох, відіграє ключову роль у формуванні військової термінології. Дослідження в області ономастики вказують на важливість вивчення походження та взаємозв'язку військових термінів. Значний внесок вчених, таких як Ю. Бабій, Г. Бучко, Л. Туровська та інші, спрямований на розуміння еволюції термінології, трактуючи лінгвістичні та історичні аспекти. Зараз особлива увага орієнтована на вивчення

військового обладнання, обумовленого геополітичним контекстом. Дослідження військової термінології стають актуальними в умовах сучасного конфлікту та технологічного прогресу, впливаючи на суспільство та комунікацію.

Власні назви військової техніки є важливою галуззю мовознавства, оскільки вони не лише ідентифікують конкретні технічні засоби, але й відображають культурні, історичні та соціальні аспекти, пов'язані з озброєнням. Процес назвотворення військової техніки є складним і відповідальним, враховуючи функціональність, тактичне та стратегічне застосування, секретність, мовні, культурні аспекти та історичний контекст.

Транспортніми входять до клас прагматонімів, до товаронімії, де власні назви військової техніки виступають як найменування автомобільної техніки, розширюючи свої межі та можливості.

У контексті стрімкого розвитку військово-технічної сфери виникає необхідність удосконалення лінгвістичної системи для опису та класифікації військової техніки. Дослідження, спрямоване на розгляд факторів, що враховуються лінгвістами при систематизації термінів військової техніки, є актуальним і важливим.

Основною частиною цього дослідження є систематизація назв військової техніки, яка спрощує їхнє використання та розуміння. Цей процес спрямований на створення логічної та структурованої системи, що полегшує орієнтацію в широкому асортименті бойової техніки та полегшує комунікацію між фахівцями, військовими частинами та виробниками.

Назви військової техніки взаємодіють із сучасним розвитком лінгвістики та мовознавства, а також з технічним прогресом. Тому, на основі дослідження А. Янчишина, ми виконали аналіз онімів техніки і розробили власну класифікацію, яка деталізує компоненти власних назв у системі ономастичного

простору. У зв'язку з цим, серед армотранспортонімів виділяємо: terraармотранспортоніми, гідроармотранспортоніми та флайармотранспортоніми.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-ДЕРИВАЦІЙНІ ТА СЕМАНТИКОМОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

2.1. Структура назв українських армотранспортонімів

Структурну систематизацію пропріальних одиниць аналізували В. Денисюк, Ф. Міклошич, В. Никонов, В. Німчук, Н. Подольська, О. Селищев, О. Суперанська, М. Торчинський, М. Худаш та інші ономасти.

У своїх роботах структуру власних назв досліджували й Ю. Дідур, О. Карпенко, В. Німчук, Н. Подольська, Н. Павликівська, Л. Підкуймуха, М. Торчинський, П. Чучка та інші відомі дослідники.

Увагу зосереджували на аналізі значної кількості власних назв, проте оніми на позначення військової техніки як складники онімного поля вивчені недостатньо.

Водночас підкреслимо вагомість структурної типології найменувань, на основі якої ґрунтується насамперед дериваційна система і від якої значною мірою залежать інші атрибути онімів [Янчишин, 2019, с. 96].

Незважаючи на відносну простоту групування пропріативів за будовою, у процесі їх опису засвідчено неоднакові підходи до цього процесу, внаслідок чого ми отримуємо різні дані. На це вказував і М. Торчинський, зауваживши, що «певне ототожнення структурної типології онімів з іншими, передусім словотвірною, мотиваційною, за формою, походженням зумовлює їх часткове ускладнення або спрощення», та запропонувавши поділ пропріативів на прості, складні та складені [Торчинський, Структура онімного простору с. 445].

Проста номінація – це однослівна, «що складається з одного слова. Як власна назва, вона може бути результатом розкладу, складання, скорочення, а

може бути ідентичною до апелятивного слова»[43]. Пропріативів такого типу, ми зафіксували 109; (52,9 %): «*Бастіон*», «*Ворон*», «*Титан*». Серед них 54 одиниці **терраармотранспортонімів** (49,5 %): «*Варта*», «*Годзілла*», «*Мангуст*». Зокрема, бронемашини – 10 одиниць; 18,5 %: «*Захисник*», «*Кобра*», «*Фіона*»; бронетранспортери – 9 одиниць; 16,1 %: «*Буцефал*», «*Скорпіон*», «*Хорунжий*»; протитанкові ракетні комплекси – 7 одиниць; 11,9 %: «*Амулет*», «*Корнет*», «*Фагот*»; реактивні системи залпового вогню – 4 одиниці; 8,4 %: «*Берест*», «*Буревій*», «*Верба*»; ракетні комплекси – 4 одиниці; 8,4 %: «*Вільха*», «*Спека*», «*Страж*»; зенітні ракетні комплекси – 3 одиниці; 5,5 %: «*Оса*», «*Тунгуска*», «*Шилка*»; легкові автомобілі – 3 одиниці; 5,5 %: «*Вепр*», «*Куга*», «*Кугуар*»; бойові машини підтримки танків – 3 одиниці; 5,5 %: «*Азовець*», «*Скіф*», «*Спайк*»; зенітні артилерійські комплекси – 2 одиниці; 3,7 %: «*Донець*», «*Стріла*»; самохідні артилерійські установки – 2 одиниці; 3,7 %: «*Краб*», «*Молот*»; бойові машини піхоти – 2 одиниці; 3,7 %: «*Кевлар*», «*Шквал*»; броньовані медичні машини – 2; 3,7 %: «*Ковчег*», «*Ураган*»; комплекс радіоелектронної боротьби – 1 одиниця; 1,8 %: «*Нота*»; танки – 1 одиниця; 1,8 %: «*Оплот*»; береговий ракетний комплекс – 1 одиниця; 1,8 %: «*Бастіон*». **Флайармотранспортонімів** ми нарахували 12 (11 %): «*В'юнкий*», «*Каратель*», «*Пума*». До них належать літаки (6; 50 %): «*Ворон*», «*В'юнкий*», «*Надія*»; безпілотні авіаційні комплекси (5; 41,6 %): «*Бобер*», «*Сич*», «*Шарк*»; вертольоти (1; 8,4 %): «*Каратель*».

Гідроармотранспортонімів ми зафіксували 43 найменування (39,5 %): «*Балаклава*», «*Дружба*», «*Малин*». До денотатів такого типу ми зараховуємо такі назви: кораблі (20; 46,6 %): «*Аметист*», «*Рівне*», «*Тарантул*»; катери (15; 34,8 %): «*Буча*», «*Малин*», «*Південний*»; судна (8; 18,6 %): «*Дунай*», «*Дружба*», «*Ізяслав*».

Важливо відзначити, власні назви військової техніки простої конструкції превалюють. Це визначається переважно короткими та зрозумілими назвами, які використовуються військовослужбовцями з метою поліпшення комунікації та забезпечення швидкого розуміння серед товаришів щодо зброї та командного складу в різних умовах, зокрема під час радіозв'язку через рацію чи переносну радіостанцію. Прості армотранспортоніми є основним типом внутрішньої термінології, що використовується у військовому середовищі.

До складних пропріальних одиниць належать 55 одиниць (26,6%): «Бандеромобіль», «Барс-8», «БММ-4С».

До **терраармотранспортонімів** увійшли 34 найменування; 61,8 %, серед яких:

- словесно-цифровий метод (іменник + числівник). Такий метод творення користувався популярністю до виникнення методу цифрового шифрування. Налічуємо 14 одиниць в переліку («Барс-8», «Грім-2», «Козак-5») – 41,1 %;

- словесно-буквений: «Вепр-К/С» (автомобіль високо-ефективної прохідності- Командир/Спеціальний), «Стужна-П» (протитанковий), «Дозор-Б» (бронемашина). Нараховано 6 одиниць – 17,6 %;

- буквено-цифровий: «БММ-4С»(броньована медична машина-4 Спеціальна), «БТР-3КШ» (бронетранспортер командно-штабна), «Т-80» (бойовий танк). Опрацьовано 6 найменувань – 17,6 %.

- буквено-буквений: «ЛуАЗ-РСЗВ» (реактивна система залпового вогню), «БТ-ЛБ-С» (багатоцільовий транспортер легкий броньований гусеничний), «МТ-ЛБуС»(мультицільовий транспортер легкий броньований унікальний корпус) – 3 найменування, 8,8 %.

- утворені за допомогою поєднання кількох основ слів інтерфіксами -о-, -е-, -и-, -ох- – 2 власних назви (5,8 %): «Бандеромобіль», «Буревій».

- утворені шляхом словоскладання власних назв, поєднання двох слів або слівформ в одному складному слові: серед переліку зустрічаються 2 одиниці: «Варта-Новатор», «Варта-Редут» – 5,8 %.

- оніми, утворені шляхом злучення компонентів кількох слів – аббревіацією («Комбат») – 1 одиниця, що становить 2,9 %.

До **флайармотранспортонімів** увійшли 15 найменування; 27,2 %, серед яких:

- буквено-цифровий (14; 93,3 %): «Лл-76» (розроблений ОКБ (особливим конструкторським бюро) Іллюшина, 1976 року був прийнятий на озброєння), «Су-24» (виробник – авіаційне конструкторське бюро «Сухий», «24» – порядковий номер в серії, позначає конкретний тип повітряного судна), «Міг-29» (засновники конструкторського бюро Мікоян і Гуревич, «24» – порядковий номер в серії);

- словесно-цифровий метод налічує 1 найменування (6,7 %): «Лелека-100».

До **гідроармотранспортонімів** увійшли 6 назв; 10,9 %, серед яких:

- буквено-цифровий (5; 83,3 %): «МГК-1877» (малий гідрографічний катер), «ПМР-152» (Рейдова плавмайстерня), «РВК-258» (рейдовий водолазний катер);

- словесно-цифровий метод налічує 1 найменування (16,7 %): («Блискавка-2»).

Складені власні назви – це оніми, що складаються з кількох слів чи елементів. Вони служать для ідентифікації конкретних об'єктів, які мають власні індивідуальні характеристики та асоціації. [43]

Онімів такого типу ми нарахували 42 одиниці (20,3%) від загальної кількості найменувань: «Л-39 «Альбатрос»», «Олександр Охрименко», «Фортеця на колесах»). Серед них 21 **терраармотранспортонім** (50 %): «РК-360МЦ «Нептун»», «Сюзана 2», «Т-84 «Оплот»». До власних назв такого типу

ми зараховуємо: самохідні артилерійські установки – 4 одиниць; 0,84 %: «М 109», «М 777», «Сюзана 2»; бронетранспортери – 3 одиниці; 0,63 %: «БТР-4КШ «Буцефал»», «28. БТР-70Ді-02 «Світязь»», «БТР-80УМ «Рогань»»; танки – 3 одиниць; 0,63 %: «Т-64БМ2 «Булат», «Т-84 «Оплот»», «Т-84-120 «Ятаган»»; розвідувальні автомобілі – 3 одиниці; 0,63 %: «БРДМ 2Т «Верп»», «БРДМ-2 «Сталкер»», «БРДМ-2ДІ «Хазар»; бронемашини – 2 одиниці; 0,42 %: «Козак 2», «Фортеця на колесах»; бойові машини піхоти – 2 одиниці; 0,42 %: «БМП-1М з модулем «Спис-Синтез», «БМП-1У «Шквал»»; реактивні системи залпового вогню – 1 одиниця; %: «БМ-21У «Град-М»; ракетні комплекси – 1 одиниця; 0,01 %: «РК-360МЦ «Нептун»»; легкові автомобілі – 1 одиниця; 0,01%: «22. БРДМ-2 «Верп»»; протитанкові ракетні комплекси – 1 одиниця; 0,01 %: «9К11 «Малютка»».

Гідроармотранспортонімів (11; 26,2 %: «Володимир Великий», «Гола Пристань», «Юрій Олефіренко»). До власних назв такого типу зараховуємо: кораблі (5, 45,4 %): «Володимир Великий», «Гетьман Іван Мазепа», «Григорій Гнатенко»; катери (4; 36,4 %): «В'ячеслав Кубрак», «Юрій Олефіренко», «Яни Капу»; судна (2, 18,2 %): «Нова Каховка», «Олександр Охрименко».

Варто наголосити на низькій продуктивності **флайармотранспортонімів** – 10 (23,8 %): «АСУ-1 «Валькірія»», «Бе-12 «Чайка»», «Л-39 «Альбатрос»». Серед них: літаки – 5; 0,5 %: «Ан-225 «Мрія»», «Ту-143 «Рейс», «Ту-143 «Стриж»»; безпілотні авіаційні комплекси – 2; 0,2 %: «АСУ-1 «Валькірія»», «Міні шарк»; безпілотні літальні апарати – 1; 0,1 %: «Байрактар ТБ2»; вертольоти – 1; 0,1 %: «Робінзон Р44»; гідролітак – 1; 0,1 %: «Бе-12 «Чайка»».

Проаналізувавши власні назви такої конструкції, виділяємо такі види:

- буквено-цифровий (17; 80,9 %): «2С22 «Богдана»», «9К11 «Малютка»», «Т-64БМ2 «Булат»»;

- словесно-цифровий (4; 19,1 %) –: «Козак 2», «М 777», «Сюзана 2».

Серед них 3 відтопонімні назви («Гола Пристань», «Нова Каховка», «Яни Капу» – 7,14%) та 8 відантропонімних («В'ячеслав Кубрак», «Григорій Гнатенко», «Юрій Олефіренко» – 19,04%).

Узагальнюючи, армотранспортонім можна розглядати як лексичну одиницю з певною структурою, яка формується відповідно до загальноприйнятих і спеціальних моделей, що визначається частотністю їх використання, пов'язаною з різними видами військової техніки.

Таким чином, власні назви військового обладнання виявляють різноманітні підвиди, які виникають за участю різних елементів, багато з яких є складними або композиційними іменами. Ця однорідність суттєво обмежує різноманіття структурних форм, проте водночас значно розширює лексико-семантичну базу та мотиваційний спектр мілітарних термінів, пов'язаних із технікою.

Отже, при створенні військових найменувань обладнання, військовослужбовці переважно дотримуються принципу економії мовних засобів та прагнуть придумувати зрозумілі та лаконічні назви, які легко вимовляються та розрізняються.

Розглядаючи наведені приклади, можна зазначити, що українські військові виявляють велику мовну креативність у процесі створення назв для своєї техніки. Це свідчить про постійні та динамічні зміни у словниковому та лексичному колі транспортонімів, що характеризують військове середовище в Україні. Ця ономастична група залишається відкритою для подальших ономастичних досліджень, оскільки активна та творча мовна практика військових сприяє постійній еволюції термінології, відображаючи сучасні реалії та технологічний прогрес.

Отже, варто зазначити, що власні назви бойового оснащення є лексичною одиницею з певною структурою, яка формується як за загальноприйнятими,

так і за спеціальними моделями, враховуючи частотність їх використання, що пов'язана з конкретними типами техніки.

Таким чином, власні назви озброєння включають різноманітні підвиди, які вирізняються на основі поєднання різних елементів, більшість з яких є простими за будовою. Ця уніфікація значно обмежує різноманіття словотвірних форм, але водночас стрімко розширює лексико-семантичну базу та мотиваційний спектр військових назв техніки.

2.2. Дериваційні особливості армотранспортонімів

У останні роки в галузі українського мовознавства відбулися значущі трансформації в аспекті наукових досліджень, зокрема в галузі ономастики. Відзначається велике розширення обсягу об'єктів досліджень. Часто праці спрямовані на виявлення та систематизацію дериваційних особливостей різних груп найменувань.

Науковці зазначають, що всі власні назви є похідними або дериватами. Н. Подольська та М. Торчинський підкреслюють, що оніми, зокрема транспортоніми, не можуть бути первинними і непохідними. [74]

У нашій роботі досліджено найменування, утворені лексико-семантичним способом творення, їх становить 114 (55,3 %): «Вільха», «Горлівка», «Яни Капу»; та морфологічним – 92 (44,7 %): «Барс-8», «БТР-80УМ «Рогань»», «Захисник».

Щодо лексико-семантичного способу, зазначимо, що 114 найменувань можна поділити на:

1. **гідроармотранспортоніми** – 53 одиниці (46,4 %):
  - трансонімізація – 48 (90,6 %): «Буча», «Донбас», «Нова Каховка»;
  - онімізація – 5 (9,4%): «Балаклава», «Дружба», «Онiкс»;
2. **терраармотранспортоніми** – 50 одиниць (43,9 %):

- онімізація – 43 (86 %): «Амулет», «Нота», «Стріла»;
- трансонімізація – 7 (14 %): «Буцефал», «Махно», «Фіона»;

3. **флайармотранспортоніми** – 11 (9,7 %):

- онімізація – 9 (81,8 %): «Бобер», «Ворон», «Сич»;
- трансонімізація – 2 (18,2 %): «Надія», «Настя»;

Морфологічний спосіб творення представлений у 92 найменуваннях:

1. **терраармотранспортоніми** – 58 (63 %):

- аббревіація – 52 (89,8 %): «МТ-ЛБР6 «Мангуст-2»», «Т-64Е», «Т-80»;
- словоскладання – 2 (3,4 %): «Варта-Редут», «Варта-Новатор»;
- основоскладання – 2 (3,4 %): «Буревій», «Бандеромобіль»;
- усічення – 1 (1,7 %): «Комбат»;
- суфіксальний – 1 (1,7 %): «Захисник»;

2. **флайармотранспортоніми** – 26 (28,3 %):

- аббревіація – 24 (92,4 %): «Ан-225 «Мрія»», «Іл-76», «Мі-2»;
- суфіксальний – 1 (3,8 %): «Каратель»;
- конверсія – 1 (3,8 %): «В'юнкий»;

3. **гідроармотранспортоніми** – 8 одиниць (8,7 %):

- аббревіація – 7 (87,5 %): «АКА-03», «МГК-1887», «РВК-155»;
- конверсія – 1 (12,5 %): «Південний».

У контексті назв військової техніки дериваційні особливості можуть вказувати на те, яким чином формуються або змінюються назви конкретних видів військової техніки. Тут враховуються такі аспекти:

1. Аббревіатури та скорочення: військова техніка часто має скорочені назви або аббревіатури, які можуть бути створені на основі початкових літер або слів, пов'язаних з призначенням техніки: *Ан-24*, *БТР-2*, *Іл-76*.

2. Префікси та суфікси: деякі назви військової техніки можуть мати спеціальні префікси або суфікси, які вказують на певні характеристики чи

призначення обладнання. Наприклад, додавання префіксу «бронь-» до слова може вказувати на наявність броні: *В'юнкий, Південний*.

3. Семантичні елементи: дериваційні особливості можуть включати зміни в семантиці назв. Наприклад, слова можуть доповнюватися або модифікуватися для вказівки на певні технічні характеристики чи функції: *Бастіон – Бастіон-01*.

4. Історичні або географічні вказівники: назви можуть включати елементи, що посилаються на історичні події або особи, локації чи особливості техніки: *«Гола Пристань», «Горлівка», «Гетьман Іван Мазепа»*.

5. Кодові назви: військова техніка часто отримує кодові назви, які можуть включати цифри, літери чи слова, щоб ідентифікувати конкретний тип техніки або проекту: *«Ан-24», «М 109», «М 777»*.

Назви військової техніки є стандартизованими залежно від систем найменувань, які використовуються у певній країні або організації. Дериваційні особливості можуть визначати, як ці стандарти впливають на формування назв.

Н. Подольська та М. Торчинський розрізняють природний і штучний шляхи виникнення власних назв. Вони наголошують, що увага, зазвичай, зосереджується на тому, що ВН призначаються людьми. [74]

Проведений аналіз назв української військової техніки вказує на те, що вони значною мірою створюються за допомогою лексико-семантичного словотворення. Зафіксовано 114 таких назв, що складає 55,3% від загальної кількості досліджуваних онімів: *«Голка», «Тарантул», «Фурія»*.

У процесі лексико-семантичного словотвору відбувається зміна лексичного значення слова, при цьому його фонетичні та граматичні характеристики залишаються незмінними. У цьому випадку слово стає

похідним, оскільки воно використовується для позначення нових предметів або явищ, використовуючи вже існуючі слова в мові.

Лексико-семантичний спосіб словотвору відіграє ключову роль у розширенні мовних засобів шляхом присвоєння нового семантичного змісту звукової формі твірного слова, залишаючи мотиватор незмінним. У цьому процесі слово стає семантично похідним та мотивованим. Лексико-семантичний спосіб словотвору особливо активно виявляється у системі номінації власних назв.

Ю. Карпенко у своїх працях зазначав, що основні механізми цього способу словотвору в рамках власних назв включають онімізацію, та трансонімізацію.

Виходячи з таких положень, можемо сказати, що більшість назв військової техніки є трансонімізованими (56 одиниць – 52,3%: «*Володимир Великий*», «*Дунай*», «*Нетішин*»).

Транспозиційний метод вважається найбільш ефективним у формуванні армотранспортонімів. Сутність його полягає в тому, що онім із одного класу перетворюється на категорію армотранспортонімів. Наприклад, топонім «*Горлівка*», гідронім «*Дунай*», фільмонім «*Шрек*».

Великий відсоток складає також морфологічний спосіб творення власних назв – 92 найменування 44,7 %: «*БММ-4С*», «*БТР-3КШ*», «*Су-25*».

Важливим аспектом у процесі деривації є також врахування категорії чоловічого або жіночого роду, оскільки це може впливати на формування та вибір відповідних лінгвістичних форм чи елементів. Дослідження показало, що у власних назвах військового обладнання переважає чоловічий рід. Такі назви складають 83,9%, а саме 173 одиниці: «*Бастіон-01*», «*Тарантул*», «*Форпост*». У той час, назв жіночого роду значно менше – 33 оніми (16%), до прикладу: «*Нова Каховка*», «*Тунгуска*», «*Фурія*».

Отже, існують два способи творення армотранспортонімів, проте виявляється, що вищу продуктивність демонструють ті, що формуються лексико-семантичним способом словотворення, зокрема трансонімізацією та онімізацією, порівняно з морфологічним словотворенням. Крім того, армотранспортоніми можуть належати до різних типів відмінювання, таких як іменниковий чи прикметниковий, а також можуть бути чоловічого та жіночого роду.

З наведених прикладів видно, при розробці назв активно виявляється мовна різнобічність, створюючи найменування техніки. Такий словниковий та лексичний клас онімного простору систематично та динамічно змінюється і розвивається, залишаючись відкритим для подальших досліджень у галузі ономастики. У галузі українського мовознавства, зокрема в ономастиці, за останні роки відбулися вагомні трансформації, що відображаються в розширенні обсягу об'єктів досліджень. В основному, увага дослідників зосереджена на виявленні та систематизації дериваційних особливостей власних назв, зокрема військової техніки.

Важливими аспектами в цьому контексті є використання аббревіатур та скорочень, префіксів та суфіксів, семантичних елементів, історичних або географічних вказівників, а також кодових назв. Всі ці дериваційні особливості визначають, яким чином формуються та змінюються назви конкретних видів військової техніки.

2.3. Семантико-мотиваційні особливості назв озброєння

Семантика українських армотранспортонімів, як частини онімного простору, за останні роки не отримала достатньо активного наукового дослідження, хоча деякі вчені частково або дотично вивчали цей аспект.

Зокрема, семантику назв військового обладнання розглядали О. Андріянова, С. Гриценко, І. Литовченко, Т. Михайленко та інші.

Зазвичай, всі власні назви поділяються на відапелятивні та відонімні відповідно до характеру їх твірної основи.

Відапелятивні похідні найменування – це термін, який вказує на назви, що виникають від апелятивних (загальних) слів безпосередньо або через різні мовні процеси, такі як деривація чи складання. Вони можуть бути утворені від субстантивів, ад'єктивів, дієслів та інших слів, що вказують на предмет чи поняття, і надають йому конкретність або унікальність.

У роботі ми дослідили 152 таких назви, 73,7%: «Ворон» – це назва птаха, який відомий своєю чорною барвою, розумом та здатністю вчитися; «Вільха» – це назва дерева, яке належить до родини березових. Вони зазвичай виявляють високий ступінь адаптабельності до різних умов ґрунту та клімату; «Тарантул» – назва великого павука, ці павуки відомі своїм великим розміром та силовитим зовнішнім виглядом.

1. Відапелятивні – 89 одиниць (82,5 %):

- бронемашини – 19 одиниць (21,4 %): «Кобра» «Овід», «Фортеця»;

- бронетранспортери – 11 одиниць (12,4 %): «Отаман», «Плавець», «Скорпіон»;

- протитанкові ракетні комплекси – 9 одиниць (10,1 %): «Амулет», «Бар'єр», «Конкурс»;

- танки – 8 одиниць (9 %): «Т-64БМ2 «Булат»», «Т-84 «Оплот»», «Т-84-120 «Ятаган»»;

- бойові машини піхоти – 6 одиниць (6,7 %): «БМП-1У «Шквал»», «Кевлар», «МТ-ЛБ-С»;

- реактивна система залпового вогню – 5 одиниць (5,6 %): «БМ-21У «Град-М»», «Буревій», «Верба»;

- самохідні артилерійські установки – 5 одиниць (5,6 %): «Краб», «ЛуАЗ-РСЗВ», «Молот»;
  - берегові ракетні комплекси – 4 одиниці (4,5 %): «Бастіон», «Бастіон-01», «Бастіон-02»;
  - легкові автомобілі – 4 одиниці (4,5 %): «Верв-К/С», «Комбат», «Куга»;
  - зенітні ракетні комплекси – 3 одиниці (3,4 %): «Оса», «Тунгуска», «Шилка»;
  - бойові машини підтримки танків – 3 одиниці (3,4 %): «Азовець», «Скіф», «Спайк»;
  - розвідувальні автомобілі – 3 одиниці (3,4 %): «БРДМ 2Т «Сталкер»», «БРДМ-2 «Верв»», «БРДМ-2ДІ «Хазар»»;
  - ракетні комплекси – 3 одиниці (3,4 %): «Вільха», «Спека», «Страж»;
  - зенітно-артилерійський комплекс – 2 одиниці (2,2 %): «Стріла», «Стріла-10»;
  - броньована медична машина – 2 одиниці (2,2 %): «БММ-4С», «БММ-70 «Ковчег»»;
  - оперативно-тактичний комплекс – 1 одиниця (1,1 %): «Грім-2»;
  - комплекс радіоелектронної боротьби – 1 одиниця (1,1 %): «Нота».
2. Комбіновані – 12 (11,1%):
- самохідні артилерійські установки – 3 одиниці (25 %): «2С22 «Богдана»», «Оболонь-А», «Сюзанна 2»;
  - бронетранспортери – 3 одиниці (25 %): «БТР-4КШ «Буцефал»», «БТР-70Ді-02 «Світязь»», «БТР-80УМ «Рогань»»;
  - санітарні автомобілі – 2 одиниці (16,8 %): «Богдан-2251», «Богдан-2351»;
  - протитанкові ракетні комплекси – 1 одиниця (8,3 %): «Стугна-П»;
  - легкові автомобілі – 1 одиниця (8,3 %): «Бандеромобіль»;

- бронемашини – 1 (8,3 %): «Шрек-1»;
- ракетні комплекси – 1 (8,3 %): «РК-360МЦ «Нептун»».

Серед власних назв такого типу виділяємо такі пропріативи:

1. Антропоцентричні номінації (17; 8,2 %):

- від назв почуттів (3; 1,4 %): «Захисник» – властивість особи чи речі бути в готовності та здатності захищати, оберігати або відстоювати щось; це може означати не лише фізичний захист, але і вияви хоробрості, мужності та готовності вступити в боротьбу за захист інших чи своєї території; може виявлятися в різних ситуаціях, включаючи військовий конфлікт, правозахист, взаємодію в особистих відносинах; «В'юнкий» – має форму або рухи, характерні для в'юна – гнучкі та плавні, це може стосуватися фізичних властивостей об'єкта, його контурів або рухливості; також, використовуючи це слово в переносному значенні, можна вказати на легкість, гнучкість або елегантність чогось; «Каратель» – вказує на особу або силову структуру, яка застосовує покарання або вживає заходи впливу для того, щоб покарати чи стримати осіб, які порушують закон чи правила; карателі можуть виконувати функції правопорядку, виконавчої влади або служби безпеки залежно від контексту; у більш загальному сенсі, «каратель» може вказувати на того, хто наносить шкоду або покарання відповідно до якої-небудь системи визначених правил чи норм;

- від роду занять (14; 6,7%): «Азовець» – той, хто перебував чи перебуває на службі полку «Азов», «Сталкер» – особа, яка слідкує за кимось і намагається залишатися непоміченою; «Хорунжий» – військовий командир, який несе стяг чи знамено на полі бою, що було важливою функцією в середньовіччі для визначення положення військ, командир кавалерії чи військовий лідер, який вище за рангом, ніж стандартний вояка.

2. Відзоолексемні (21; 10, 1%):

- сухоземні тварини (10; 4,8%): «*Вепр*» – дикий свинячий вид, що має коротке гостре витончене тіло, міцний тулуб, короткі ноги та характерний гострий ніс. вепрам характерні великі, загострені бивні, які використовують для захисту та під час боротьби за гарем; «*Кобра*» – отруйна змія, яка входить до родини змієвидних, відомі своєю загрозливою позою, коли вони піднімають передню частину тіла та розкривають капюшон, щоб виглядати більшими та небезпечними; «*Тарантул*» – великий павук, що належить до родини тарантулових; вони мають великі волохаті тіла та сильні челюсті; тарантули можуть використовувати свої волоски для оборони або виділяти яд;

- водні (4; 1,9): «*Бобер*» – великий гризун із родини бобрових, ці тварини відомі своєю щільною і круглою шерстю, короткими ногами, великими передніми зубами, що призначені для обгризання деревини, і хвіст, який служить як кермо та опора при плаванні; «*Краб*» – це водяна тварина, яка належить до класу ракоподібних; краби мають жорсткий вкритий панцир, дві великі клешні, і здатні пересуватися боком; «*Шарк*» – українською акула – це морська хижа риба, яка входить до класу хрящових риб, вони відомі своєю характерною формою тіла, гострими зубами і чутливістю до запахів у воді;

- ті, що у повітрі (7; 3,3%): «*Лелека*» – це велика птаха, відома своєю довгою шиєю і довгими ногами, часто асоціюються з птахом, що стоїть на одній нозі, підгинаючи іншу під себе; «*Ворон*» – птаха, яка належить до родини воронових, розповсюджені у різних частинах світу і володіють великим інтелектом та соціальною організацією, ворони відомі своєю чорною окраскою, сильними дзьобами та вмінням вирішувати різні завдання.; «*Чайка*» – це морська птаха, яка зазвичай має біле або сіре оперення та чорний крап у вигляді англійської літери «V» на хвості, вони відомі своєю здатністю добре літати і здійснювати довгі перельоти.

3. Відфлоролексемні (3; 1,4): «*Берест*» – це зовнішній шар деревини, який використовується в традиційних галузях; «*Верба*» – це різновид дерев або кущів, часто ростуть біля водойм, таких як річки чи озера, і відома своїми довгими, тонкими гілками; «*Вільха*» – ці рослини володіють характерними гострими листочками, а також корою, яка часто має білий або світлосірий відтінок.

Крім цього, слід відзначити також назви, які походять від природних явищ (5, 2,4%): «*Буревій*» – вказує на сильний вітер або бурю, яка супроводжується сильними поривами вітру; «*Град*» – атмосферне явище, коли невеликі шари льоду відокремлюються від хмари і випадають на землю або інші поверхні, що може спричинити шкоду; «*Шквал*» – це короткотривалий вітер високої інтенсивності, що супроводжується різким збільшенням швидкості вітру. Шквали можуть виникати в результаті грозової діяльності чи інших атмосферних явищ.

Відонімні одиниці, буваючи неструктурованими, виражають багатогранність та творчий характер мовного виразу. Вони стають віддзеркаленням динаміки культурних та соціальних змін у мовленні, і в цьому контексті, вони є своєрідними штрихами, які розфарбовують мовний пейзаж.

Крім того, відоніми виконують прагматичні та емоційні функції, допомагаючи не лише передати інформацію, а й виражати почуття, атмосферу чи ставлення до конкретних об'єктів чи явищ. Такий підхід надає їм вагомості в комунікації та робить їх важливим інструментом для української публіцистики, дозволяючи багатогранно і точно висловлювати думки та враження. Таких власних назв ми нарахували (57; 27,6 %), до прикладу: «*Крим*», «*Фіона*», «*Юрій Олефіренко*».

До прикладу, терраармотранспортоніми (7; 6,4 %):

- бронемашини – 3 одиниці (42,9 %): «*Годзілла*», «*Фіона*», «*Халк*»;

- бронетранспортери – 2 одиниці (28,5 %): *«Буцефал», «Махно»;*
- зенітно-артилерійський комплекс – 1 одиниця (14,3 %): *«Донець»;*
- протитанкові ракетні комплекси – 1 одиниця (14,3 %): *«Альта».*

Серед флайармотранспортоніми – 37 одиниць:

- безпілотні літальні апарати – 16 одиниць (51,6 %): *«АСУ-1 «Валькірія»», «Анна», «Сич»;*
- літаки – 11 одиниць (35,4 %): *«Ан-225 «Мрія»», «В'юнкий», «Л-39 «Альбатрос»»;*
- вертольоти – 3 одиниці (9,7 %): *«Мі-2», «Мі-8», «Мі-8МСБ»;*
- гідролітаки – 1 одиниця (3,3 %): *«Бе-12 «Чайка»».*

2. Комбіновані – 4 одиниці (10,8 %):

- літаки – 3 одиниці (75 %): *«Су-24», «Су-25», «Су-26»;*
- вертольоти – 1 одиниця (25 %): *«Робінзон Р44».*

3. Відонімні – 2 одиниці (5,5 %):

- літаки – 1 одиниця (50 %): *«Настя»;*
- безпілотні літальні апарати (50 %) – 1 одиниця (%): *«Надія».*

Гідроармотранспортоніми – 45 одиниць (73,8 %):

- катери – 35 одиниць (77,8 %): *«Гола Пристань», «Коростень», «Почаїв»;*
- судна – 8 одиниць (17,8 %): *«Горлівка», «Дунай», «Судак»;*
- кораблі – 2 одиниць (4,4 %): *«Володимир Великий», «Ізяслав».*

Варто зазначити та наголосити на певних закономірностях утворення власних назв такого типу, зокрема:

- відантропонімні назви (15; 7,2%): *«Надія», «Олександр Охрименко», «Сюзанна 2»;*
- відтопонімні (37; 17,9%): *«Донбас», «Ізяслав», «Чигирин»;*
- відперсонімні (5; 2,4%): *«Шрек», «Халк», «Годзілла».*

Отже, для кращого розуміння матеріалу ми розмежували армотранспортоніми, як зазвичай, за групами:

М. М. Торчинський у монографії «Структура онімного простору української мови» висловлює: «На нашу думку, мотиваційна класифікація, ґрунтуючись передусім на тій основній ознаці денотата, яка покладена в основу його власної назви, повинна передбачати поділ онімів на апотропейні, асоціативні, ідеологічні, квалітативні, локативні, меморіальні, номінальні, патронімічні, посесивні, символічні, ситуативні, сутнісні та темпоральні, всередині яких можливе додаткове розмежування; значна частина пропріативів, особливо складних і складених, має комбіновану мотивацію (найбільш поширеними є квалітативно-локативні найменування); до назв невідомої мотивації відносяться оніми, походження яких не вдалося з'ясувати» [75]. Асоціативні власні назви виникають унаслідок аналогії з іншими назвами або реаліями, часто зумовленої індивідуальною схожістю до подібних елементів. Ці асоціації, які виникають або можуть бути встановлені в кожному конкретному випадку, мають тенденцію відображати особистий погляд чи сприйняття окремої назви, що додає унікальність та глибину мовленню.

В контексті асоціативних власних назв, враховуючи, що їхнє походження базується на індивідуальних аналогіях, виникає можливість для унікальних та особистих інтерпретацій. Це робить кожен випадок такої асоціації унікальним і виражає індивідуальний спосіб розуміння та сприйняття оточуючого світу. Таким чином, асоціативні власні назви не тільки вказують на спільні риси з іншими елементами, але і стають виразом особистого відношення та реакції до цих елементів, збагачуючи таким чином мовний дискурс і визначаючи його індивідуальність.

Ми нарахували 114 асоціативних найменувань (55,3%): «*Бар'єр*» – у контексті безпеки або обмеження доступу, бар'єр може визначати захисний

елемент; «*Буревій*» – може вказувати на силу і енергію, пов'язані з різними явищами; «*Козак*» – воїнська кастина, відома своєю відвагою та незалежністю, волелюбністю та відвагою.

Символічні оніми виникають за допомогою використання символів для позначення та вираження особливого значення або концепції, пов'язаної з певним предметом. Ці назви не просто вказують на конкретний об'єкт, але і мають за мету передати його символічний аспект чи глибинний сенс, що розширює їхнє значення та надає їм емоційний або концептуальний вимір. У науковій роботі 14 символічних назв (4,3%): «*Амулет*» – символізм назви пов'язаний із захистом та приносить в їхній значеннєвий контекст елементи безпеки та оберегу. Амулети часто сприймаються як талісмани, здатні відсторонити негативні енергії чи забезпечити захист від нещасливих подій. Символіка амулетів може включати в себе віру в їхню магічну силу та здатність приносити удачу, благополуччя чи інші позитивні впливи. Таким чином, амулети стають символом віри в захист від злих сил і забезпечення благополуччя; «*Мрія*» – пов'язана із світлом, надією та досягненням прагнень. Мрія може вважатися символом позитивної енергії, яка спонукає людину до самовираження, досягнень та створення свого власного шляху у житті. Це поняття може також надавати відчуття напрямку, мети та бажання реалізувати щось важливе чи особливе. Таким чином, слово «*мрія*» несе в собі символіку амбіцій, творчості та прагнення до кращого; Надія – це найменування, що вважається символом світла в темряві, освітлює шлях у важкі часи. Це відчуття може внести у життя людини елемент впевненості, допомагаючи подолати труднощі та вірити в краще майбутнє. Надія також може бути символом внутрішньої сили, яка допомагає подолати труднощі та рухатися вперед.

Квалітативними називають назви, які формуються на підставі різних характерних ознак об'єкта, включаючи як зовнішні, так і внутрішні риси. Таких армотранспортонімів ми нарахували 4 (1,9%): «*В'юнкий*», «*Титан*», «*Шрек*».

Назви військового обладнання формуються відповідно до моделі техніки (78; 37,3%), що відображає не лише технічні характеристики, а й відзначає історичний, культурний та стратегічний контекст. Цей процес є важливою складовою військової ідентичності та має кілька аспектів. Наприклад: «*БММ-4С*», «*БТР-3*», «*ЛуАЗ-РСЗВ*».

Невідомо вмотивованих назв в дослідженні не виявлено.

Отже, семантичний аспект утворення армотранспортонімів, який є невід'ємною частиною змінного простору, виявляється дуже різноманітним. Власні назви можуть виникати на основі антропонімів, топонімів, персонімів, омонімів тощо. Серед методів мотивації виділяють асоціативні, квалітативні, локативні та символічні.

Висновки до розділу 2

Важливо відзначити, що прості власні назви військових об'єктів є найбільш продуктивними для поліпшення комунікації в умовах військового середовища.

До складних пропріальних одиниць належать 55 назв (26,6%). Терраармотранспортоніми включають: словесно-цифровий метод: 14 одиниць (41,1%); словесно-буквений: 6 назв (17,6%); буквено-цифровий: 6 назв (17,6%); буквено-буквений: 3 назви (8,8%); за допомогою інтерфіксів: 2 назви (5,8%); словоскладання власних назв: 2 назви (5,8%); абрєвіації: 1 назва (2,9%).

До флайармотранспортонімів увійшли 15 назв (27,2%), включаючи буквено-цифровий (93,3%) та словесно-цифровий метод (6,6%). До гідроармотранспортонімів увійшли 6 назв (10,9%), із буквено-цифровим (83,3%) та словесно-цифровим методами (16,6%). Складені назви бойового оснащення становлять 42 одиниці (20,3% від загального переліку). Розподіл за видами: терраармотранспортоніми (21 назва, 50%): 17 (80,9%) буквено-цифрових і 4 (19%) словесно-цифрових; флайармотранспортоніми (15 назв, 35,7%); гідроармотранспортоніми (6 одиниць, 14,2%), з них 3 назви походять від топонімів (14,2%), та 8 від антропонімів (38%). У галузі українського мовознавства, зокрема в ономастиці, за останні роки відбулися вагомні трансформації, що відображаються в розширенні обсягу об'єктів досліджень. В основному, увага дослідників зосереджена на виявленні та систематизації дериваційних особливостей власних назв, зокрема військової техніки.

Важливими аспектами в цьому контексті є використання абрєвіатур та скорочень, префіксів та суфіксів, семантичних елементів, історичних або географічних вказівників, а також кодових назв. Всі ці дериваційні особливості визначають, яким чином формуються та змінюються назви конкретних видів військової техніки.

Більшість назв військової техніки створюються за допомогою лексико-семантичного словотвору.

Існують такі творення власних назв, як онімізація, трансонімізація, та онімотрансонімізація. Встановлено, що більшість назв військової техніки є онімотрансонімізованими.

У висновку слід зазначити, що дослідження семантики українських армотранспортонімів є важливим, оскільки воно розкриває різноманітні аспекти мовного ландшафту, які дотепер залишалися недостатньо вивченими. Аналіз 152 назв відобразив їхню різноманітність і класифікацію за семантичними категоріями.

Дослідження виявило, що значна частина армотранспортонімів є відапелятивними, віддзеркалюючи конкретні риси об'єктів. Антропоцентричні номінації також важливі, виражаючи почуття та заняття в контексті військового вжитку.

Не менш цікавим було виявлення відзоолексемних армотранспортонімів, які використовують терміни тварин для передачі особливостей об'єктів. Важливою рисою є також присутність відфлоролексемних та природничих армотранспортонімів, що використовують терміни природи для вираження характеристик.

Цей докладний аналіз підкреслює важливість армотранспортонімів як елементів мовного та культурного коду. Вивчення їх семантики розширює наше розуміння мови та спадщини, вносячи вагомий внесок у культурологію та мовознавство. Армотранспортоніми відіграють важливу роль у вираженні та віддзеркаленні культурних, соціальних та емоційних аспектів мовлення. Вони є не лише способом ідентифікації об'єктів, а й важливим чинником для передачі почуттів, атмосфери та ставлення до них. Власні назви можуть бути

асоціативними, квалітативними, локативними або символічними, що робить їхню семантику різноманітною та багат шаровою.

Дослідження також вказує на важливість армотранспортонімів у комунікації та публіцистиці, де вони можуть допомагати точно та багатогранно висловлювати думки та враження. Асоціативні назви стають унікальними, оскільки вони виникають на основі індивідуальних аналогій, виражаючи особисте сприйняття та відношення до об'єктів.

Семантичний аспект утворення армотранспортонімів є різноманітним і може включати антропоніми, топоніми, персоніми та інші елементи мови. Методи мотивації, такі як асоціативність, квалітативність, локативність та символічність, розкривають багатогранність цього процесу та роблять власні назви значущим елементом мовного дискурсу.

РОЗДІЛ 3. АРМОТРАНСПОРТОНІМІЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ШКОЛИ

3.1. Методика використання власних назв у вищій школі

Ономастика, як наука, яка вивчає власні назви, є невід'ємною частиною формування фахівця у галузі філології. На сьогодні її об'єктом дослідження є різні категорії, такі як вітоніми (назви об'єктів живої природи), топоніми (назви географічних об'єктів), космоніми (назви космічних об'єктів), прагматоніми (назви, пов'язані з матеріальною сферою), ідеоніми (назви, пов'язані з духовною діяльністю людини), та ергоніми (назви людських об'єднань).

Варто відзначити, що у нашому повсякденному житті нам трапляється значна кількість власних назв для різних об'єктів - від власного імені та клички тварини до назв магазинів, аптек, ринків, підприємств, готелів, кінотеатрів, музеїв, кав'ярень, банків, ресторанів, кафе, барів, ательє, салонів, приватних навчальних закладів, громадських транспортних засобів, і закінчуючи торговими марками всіх товарів і продуктів, які можна знайти на полицях магазинів.

Ономастика, розглядаючи різні категорії власних назв, допомагає нам розуміти глибину та різноманітність нашого мовного середовища. Не лише імена людей чи назви географічних об'єктів входять у її сферу, а й різні аспекти нашого повсякденного життя втілюються в назвах різноманітних об'єктів.

Здавалося б, прості речі, такі як власне ім'я або кличка улюбленої тварини, можуть здаватися незначущими, але вони складають важливу частину нашої ідентичності та комунікації. У той час як вітоніми відображають різноманіття живої природи, топоніми розкривають географічні особливості

нашого світу, а космоніми виводять нас за межі землі, прагматоніми, ідеоніми та ергоніми стають своєрідними ключами до розуміння нашого матеріального, духовного та соціального середовища.

Проте існує проблема у тому, що в школі питання ономастики зазвичай досліджуються лише частково, в рамках інших тем, таких як «Велика літера», «Прикладка як різновид означення», «Написання власних назв разом, через дефіс, окремо» і т.д., а не як самостійна лінгвістична дисципліна.

Учні середніх та вищих навчальних закладів часто обмежуються інформацією, яка вже була наведена ще на етапі молодшої освіти. Наприклад, вони освоюють правило великої літери для власних назв людей, міст, сіл, років тощо. Вивчення лексики, пов'язаної із армотранспортономією, є постійним об'єктом уваги дослідників.

Завданням лінгвістичної освіти повинно стати не лише усвідомлення конкретних правил ономастики, але й визнання її як самостійної та важливої галузі лінгвістики. Зміцнення підходу до вивчення ономастики в школі та вищих навчальних закладах є важливою складовою розвитку мовної грамотності та мовної культури студентів.

Одним із шляхів подолання проблеми може бути впровадження спеціальних курсів чи навчальних модулів, призначених для вивчення ономастики. Ці курси могли б охоплювати різні аспекти: від основних правил використання великої літери для власних назв до вивчення особливостей різних категорій ономастичних одиниць, таких як топоніми, антропоніми, та інші.

Важливо стимулювати учнів не лише до засвоєння конкретних правил, але й до самостійних досліджень у сфері ономастики. Це може включати в себе аналіз власних імен та їх історії, дослідження назв рідного міста чи села, та вивчення історії застосування певних назв у різних контекстах.

Забезпечення студентів більш широким і глибшим розумінням ономастики відкриє перед ними нові горизонти в мовному аналізі та в дослідженні культурного та історичного аспектів мовлення.

Акцентується увага на важливості для студентів засвоєння теоретичних та практичних знань у власному науковому напрямку, спрямованому на вивчення армотранспортонімів.

Щодо наявності спецкурсів з української ономастики чи проблем українських армотранспортонімів, інформацію можна знайти на офіційних веб-сайтах різних університетів.

Слід зауважити, що армотранспортоніми виникають з необхідності створення назв для військової техніки а також для спрощення цих назв для зручності та легкості запам'ятовування. Їхнє призначення полягає у створенні асоціативних імен, які полегшують розуміння та використання технічних засобів, замість того, щоб запам'ятовувати складні та технічні назви.

Власні найменування для техніки представляють собою цінне джерело для вивчення національної мови, історії, культури, етносу, міжмовних взаємодій, діалектів та інших впливів, що сприяє розвитку асоціативного мислення. Отже, вивчення військових найменувань є невід'ємною частиною підготовки компетентного фахівця у галузі філології.

Армотранспортоніми, що активно використовуються в мовленні українців на сьогоднішній день, стали не тільки загальноживаними серед військовослужбовців, але й знаходять своє місце в творчій роботі журналістів, письменників, музикантів, дизайнерів та науковців через російсько-українську війну.

Основна мета курсу «Українська ономастика» полягає в тому, щоб ознайомити студентів із історією виникнення власних назв, методами наукового аналізу цих назв, структуруванням українського ономастикону,

особливостями пропріативів, деривацією, типологією та мотивацією. Практична частина спецкурсу спрямована на дослідження онімів за допомогою різних методів, таких як описовий, стилістичний аналіз, кількісний підхід, контрактивний аналіз, етимологічний аналіз тощо.

Крім того, курс «Українська ономастика» пропонує студентам глибше розуміння важливості власних назв як носіїв культурної та історичної інформації. Вивчення історії виникнення власних назв розкриває не лише етимологічні аспекти, але й роль, яку вони відіграють у формуванні національного ідентитету.

Курс також надає можливість студентам вивчати різні культурні, соціальні та історичні мотивації застосування власних назв. Розгляд особливостей пропріативів, деривації та типології дозволяє студентам розкрити багатогранність та многовекторність ономастики в контексті мовного аналізу.

У практичній частині курсу студенти отримають можливість застосовувати різні методи дослідження, включаючи описовий та стилістичний аналіз, кількісний підхід, контрактивний та етимологічний аналіз. Це сприяє розвитку аналітичних та критичних навичок, а також розширює можливості студентів у сфері мовознавства та культурології. Курс відкриває перед студентами широкий простір для вивчення та рефлексії над унікальними аспектами української ономастики, сприяючи їхньому науковому розвитку та розумінню багатства мовної спадщини.

Важливим елементом успішного вивчення є самостійна робота студентів, яка включає виконання вправ, індивідуальні проєктно-пошукові роботи, написання статей та наукових робіт з ономастики. Викладач, в свою чергу, має підходити до навчання творчо та креативно, застосовуючи ефективні методи стимулювання самостійної роботи, такі як евристична бесіда та дослідницький

метод.

Вивчення власних назв може бути впроваджено під час розгляду відповідного лінгвістичного матеріалу з лексики, морфології, словотвору, орфографії та на суспільногуманітарних заняттях. Вправи та завдання повинні спрямовуватися не тільки на визначення етимології слова і орфографічне написання, а й на комунікативну спрямованість, що сприятиме оволодінню різними компетенціями: мовною, мовленнєвою, предметною, прагматичною, комунікативною, етнокультурологічною, соціокультурною тощо.

Прийоми роботи можуть бути різноманітними, включаючи усні та письмові вправи, диктанти, тестування, класифікацію назв, написання творів, аналіз текстів, що містять ономастичний матеріал. Таким чином, вивчення онімів є важливим для формування когнітивної бази мови особистості та успішної підготовки майбутнього філолога, сприяючи розвитку різних навичок та розумінню соціокультурного коду нації.

Слід також зазначити, що шкільна програма включає предмет «Захист Вітчизни», в рамках якого учні вивчають назви військової техніки. Це важлива частина навчання, оскільки дозволяє учням ознайомитися з термінологією та найменуваннями, пов'язаними з оборонною справою та військовим обладнанням. Вивчення цих термінів допомагає формувати у школярів розуміння важливості та функціональності військової техніки в контексті захисту вітчизни.

Учні отримують можливість зануритися у світ військової справи, вивчаючи не лише технічні аспекти, але й історичний та стратегічний контекст, пов'язаний з різними видами військового обладнання. Це допомагає їм розвивати не лише знання про військову техніку, а й глибоке розуміння важливості оборони країни та її суспільства.

3.2 Система вправ на тему «Оніми військової техніки»

Вправи та завдання, обрані для вивчення власних назв, мають на меті не лише встановлення етимології та правильного орфографічного написання слів, але й акцентування їхньої ролі та використання у різних ситуаціях комунікативного спілкування. Це є ключовим фактором для ефективного засвоєння матеріалу та сприяє більш глибокому розвитку мовних, мовленнєвих, предметних, прагматичних, комунікативних, етнокультурологічних та соціокультурних компетенцій.

Виконання завдань, спрямованих на формування цих компетенцій, допомагає не лише усвідомленню теоретичних та практичних аспектів розділів мовознавства, таких як «Морфеміка» та «Словотвір», а й сприяє вдосконаленню орфографічних навичок та умінь студентів.

Українська ономастика відкриває широкі можливості для дослідження власних назв у різних технічних сферах українського контексту. Це включає аналіз особливостей їх вживання, розкриття їхніх функцій у усній та писемній мові, а також вивчення іншомовних за походженням назв. Цей багатогранний підхід допомагає розширити розуміння студентів щодо ролі власних назв у мовній системі та культурному контексті.

Отже, можна зазначити, що вправи та завдання, спрямовані на вивчення власних назв, відіграють ключову роль у формуванні різних аспектів компетенцій студентів. Надана акція на етимологію, орфографію та комунікативне використання власних назв стає фундаментальною для їх ефективного засвоєння та застосування в практичному житті.

Важливо відзначити, що виконання завдань, спрямованих на розвиток різноманітних компетенцій, сприяє не лише усвідомленню теоретичних аспектів мовознавства, але й забезпечує поглиблене вивчення практичних навичок, що є ключовим для повноцінного мовного розвитку студентів.

Українська ономастика, як об'єкт дослідження, дозволяє вивчати власні назви у широкому спектрі технічних сфер, що не лише збагачує лінгвістичні знання, а й допомагає розуміти їхню роль у відображенні культурних, соціальних та історичних аспектів українського суспільства. Такий комплексний підхід до вивчення власних назв виробляє глибоке розуміння студентами не лише мовної системи, але й ширшого культурного контексту, що вносить суттєвий внесок у їхню лінгвістичну та культурну освіту.

З метою вивчення української ономастики, ми пропонуємо студентам наступні завдання:

Вправа 1. Поділити на морфеми та пояснити їх.

Авіаційний, бронетранспортер, протитанковий, ракетозброєний, танкістичний.

Вправа 2. Виписати власні назви військової техніки, визначити рід, число, відмінок:

Танк «Лев», артилерійський комплекс «Гроза», бойовий вертоліт «Апач», ракетний комплекс «Півень», бронетранспортер «Сталкер».

Вправа 3. Знайти та поділити всі армотранспортоніми, основані на топонімах та зоонімах:

Сич, Настя, Сюзанна, Шостка, Годзілла, Гепард, Ворон, Нова Каховка, Світязь, Барс.

Вправа 4. Вигадати назву військовій техніці за запропонованим описом, пояснити його:

1. Опис: Масивний і відмінно броньований, великий танк вирізняється своєю вражаючою потужністю та високотехнологічним оснащенням. Його міцна броня та основне озброєння, яке може включати великокаліберні гармати, ракетні системи та кулемети, дозволяють ефективно функціонувати на полі бою в різноманітних обставинах.

Цей танк володіє системою активного захисту, яка забезпечує додатковий рівень безпеки, спроможний вчасно реагувати на загрози та уникати отримання пошкоджень. Висока маневреність і швидкість дозволяють йому ефективно просуватися на полі бою, контролюючи ситуацію та знищуючи ворожі цілі.

Призначений для ведення інтенсивних бойових дій, цей великий танк відіграє ключову роль у веденні сучасних бойових операцій, забезпечуючи захист власних сил та ефективно поразивання ворожих об'єктів. Його поєднання масштабу, бронювання та вогневої потужності робить його важливим елементом військового арсеналу для досягнення стратегічних цілей на полі бою.

2. Опис: Легкий вертоліт, відзначений своєю винятковою мобільністю та високоточною вогневою потужністю, визначається як передовий засіб ведення бойових операцій. Його основне призначення полягає в забезпеченні розвідки та точного ураження ворожих цілей в різноманітних сценаріях бойових дій.

Вертоліт володіє вражаючою маневреністю, дозволяючи легко адаптуватися до складних умов бойового середовища. Його високоточне озброєння, яке може включати в себе ракетні системи та стрільбу з гармат, надає йому здатність ефективно та оперативно реагувати на загрози.

Застосування легкого вертоліта визнається не лише у сфері розвідки, де він може здійснювати швидко та невидиму збір інформації, але і в ролі точного ураження ворожих об'єктів, забезпечуючи велику ефективність та мінімальні ризики для власних сил.

Цей легкий вертоліт, завдяки своїм передовим технологіям та інтегрованим системам управління, стає необхідним елементом сучасного військового арсеналу, використовуючи свої унікальні характеристики для забезпечення стратегічної переваги на полі бою.

3. Опис: Сучасний військовий корабель, обладнаний передовими технологіями, відзначається великою вогневою потужністю завдяки високоточній артилерії та системам протиповітряної оборони. Його оснащення дозволяє ефективно ведення морських операцій, забезпечуючи надійний захист та вдосконалені можливості атаки.

Зокрема, корабель володіє великим калібром артилерійських систем, які забезпечують точне та потужне ураження ворожих цілей на значній відстані. Додатково, на борту встановлені високоефективні системи протиповітряної оборони, що забезпечують нейтралізацію атак з повітря та гарантують безпеку корабля та його екіпажу.

Важливо відзначити, що цей військовий корабель виконує подвійну функцію – не лише забезпечує ефективний захист власного флоту від потенційних загроз, але й здатен вести високоточні атаки, демонструючи вражаючу силу та готовність до ведення операцій в будь-яких морських умовах. Такий корабель стає ключовим елементом сучасного військового флоту, допомагаючи забезпечити стратегічну перевагу в морських битвах.

4. Високомобільна, броньована техніка, спеціально розроблена для швидкого реагування та ефективної участі в бойових операціях. Має компактні розміри, але водночас високий рівень бронювання та озброєння.

Цей транспортний засіб призначений для різноманітних завдань, включаючи маневрені атаки, розвідку, ведення бою в урбанізованих районах та ефективну підтримку піхоти. Зазвичай оснащується потужними вогневими системами, такими як гармати, кулемети, та протитанковими ракетами.

Вправа 5. Знайти і підкреслити зайвий армотранспортонім у кожному рядку, пояснити:

1. Танк, Бронетранспортер, Ракетний комплекс, Військова бригада.
2. Артилерійська батарея, Винищувач, Бомбардувальник, Легкий танк.

Вправа 6. Запишіть фонетичну транскрипцію для назв військової техніки, зробіть повний фонетичний розбір для кожного найменування.

Назви для аналізу: «Амулет, БТР-4», «Варта-Редут», Гетьман Іван Мазепа», «Кевлар» , «Лелека-100», «Міні шарк», «Онікс», «Тарантул», «Яни Капу».

Вправа 7. Самостійно оберіть 5 назв військової техніки. Виділіть твірні основи. Визначте семантику кожної твірної основи. Спробуйте встановити, як ці твірні основи відображають функціональні, технічні або інші характеристики відповідної техніки. Створіть короткі описи для кожної назви, враховуючи знайдену семантику.

Обговоріть результати з іншими учнями та порівняйте визначену семантику твірних основ.

Вправа 8. Запишіть транскрипцію назв військової техніки.

Надайте фонетичну та фонематичну транскрипцію для наступних назв військової техніки: танк «Лев», ракетний комплекс «Стріла», вертоліт «Гарпія», підводний човен «Акула», ввійськовий літак «Сокіл», бронетранспортер «Кобра», радіолокаційна станція «Гепард», артилерійський орденанс «Грім», військовий десантник «Штурм».

Вправа 9. Назвати визначення слів з дужок в словосполученнях та пояснити їхній правопис:

1. Ракетний комплекс «(Вільха) стріла» пройшов випробування.
2. «(Гепард) радіолокаційна» станція здатна виявляти повітряні цілі.
3. Танк «(Лев) шушпанчик» визнаний найкращим у своєму класі.
4. Артилерійський орденанс «(Грім) буря» вражає точністю.
5. «(Сокіл) літак» забезпечує повітряну підтримку нашим військам.
6. «(Штурм) військовий десантник» діє швидко та ефективно.
7. «(Медвежа лігва) польовий ліжко-госпіталь» обладнане для

надання медичної допомоги на передовій.

8. «(Кобра) бронетранспортер» забезпечує перевезення військового вантажу.
9. Підводний човен «(Акула) атомна» визначається як найбільший у світі.
10. «(Шторм) військовий десантник» взяв участь у спецоперації.

Вправа 10. Провідмініайте в однині найменування та поясніть можливість відмінювання у множині:

Танк «Буран» – «Буран» (можливо/неможливо).

Вертоліт «Апач» – «Апач» (можливо/неможливо).

Бойова машина «Тигр» – «Тигр» (можливо/неможливо).

Переносний ракетний комплекс «Стріла» – «Стріла» (можливо/неможливо).

Високоманеврений літак «Фалькон» – «Фалькон» (можливо/неможливо).

Розвідувальний дрон «Інсект» – «Інсект» (можливо/неможливо).

Артилерійський гаубичний комплекс «Паладін» – «Паладін» (можливо/неможливо).

Ракетний корабель «Вар'яг» – «Вар'яг» (можливо/неможливо).

Оперативно-тактичний ракетний комплекс «Іскандер» – «Іскандер» (можливо/неможливо).

Підводний човен «Орка» – «Орка» (можливо/неможливо).

Вправа 11. Поділити запропоновані армотранспортоніми на відапелятивні та відонімні та записати у дві колонки:

Атлант (ракета), Сокіл (десантний корабель), Гроза (ракетна установка), Соколинний окіл (повітряна зона), Водограй (військовий вертоліт), Океан (ракетний крейсер), Буря (бомбардувальник), Зоря (космічний апарат), Крилатий грім (ракета), Меч (бойовий літак).

Завдання:

Позначте, які назви є відапелятивними (вказати, що вони означають або в якому контексті використовуються).

Позначте, які назви є відонімними (вказати, що вони визначають або в яких умовах використовуються).

Вправа 12. Поділити армотранспортоніми на відзоолексемні та відфлоролексемні, знайти зайве слово:

Тигр (танк), Гадюка (ракетний комплекс), Лісовик (бойовий вертоліт), Павук (автоматична гармата), Сокіл (ракетний крейсер), Орел (військовий літак), Ракета-хамелеон (повітряна ракета), Лебідь (підводний човен), Мураха (десантний корабель), Кінь (бронетранспортер).

Знайдіть слово, яке не відповідає вибраній групі та поясніть чому.

Вправа 13. Поділити відтопонімні армотранспортоніми на 3 колонки: від назв міст та сіл; від річок та озер:

Київ, Леопард, Львів, Настя, Ворон, Одеса, Збруч, Рівне, Дністер, Збараж, Житомир, Волга, Крим, Десна, Карпати.

Вправа 14: Визначення груп за твірною основою армотранспортонімів.

1: «Київ», «Львів», «Одеса».

2: «Лев», «Тигр», «Ведмідь».

3: «Дніпро», «Карпати», «Азовське море».

Вправа 15. Скласти речення зі словом із кожного рядка та пояснити їх правопис:

1. Танк «Лев», ракетний комплекс «Гроза», військовий вертоліт «Гарпія».

2. Оптичний приціл, піхота, артилерійський снаряд.

3. Ракетоплав, плаваючий бронетранспортер, штурмове гвинтокриле

судно.

Вправа 16. Записати армотранспортоніми за поданими мотиваційними моделями: «асоціативна»; «сутнісно-квалітативна»; «сутнісна»; «локативно-номінальна»; «квалітативна»; «номінально-сутнісна»; «символічна».

Вправа 17. Скласти речення з поданими словами та пояснити їх правопис:

- 1) «Горлівка» – Горлівка;
- 2) «Тигр» – тигр;
- 3) «Халк» – Халк;
- 4) «Ворон» – ворон;
- 5) «Юрій Олефіренко» – Юрій Олефіренко;
- 6) «Вільха» – вільха;
- 7) «Хорунжий» – хорунжий;

Вправа 18. Скласти кросворд з кодовим словом «армотранспортонім». Використовувати теоретичний матеріал.

Вправа 19. Знайти у Словнику визначення армотранспортонімів та етимологію їхніх назв.

Лелека-100, Фіона, Гетьман Сагайдачний, Ізяслав, Блискавка-2, Отаман, Захисник, Плавець, Комбат, Кевлар, Мангуст, Бар'єр, Град, Бастіон-03, Богдан-2251, БТР-60М «Хорунжий», Амулет, Бандеромобіль, Тарантул, Гекон.

Вправа 20. Скласти по два речення із словами.

Грім, буцефал, леопард.

Де у першому слово буде армотранспортонімом, а у другому – загальною назвою.

Висновки до розділу 3

Основна мета курсу «Українська ономастика» полягає в розкритті історії виникнення онімів, вивченні структури ономастикону, особливостей пропріативів та основних методів наукового аналізу власних найменувань. Цей курс взаємодіє з рядом дисциплін, які включаються в загальноосвітній та вищий навчальні програми. Вивчення ономастики сприяє глибокому розвитку професійних навичок студентів-філологів, обраних для вивчення курсу «Українська ономастика».

Крім того, курс «Українська ономастика» спрямований на вдосконалення культурного розуміння студентів, оскільки вивчення власних назв включає в себе розгляд аспектів культурної спадщини та ідентичності. Студенти отримають можливість детально дослідити вітчизняні та світові онімічні явища, розкрити їхню роль у формуванні мовної та культурної картин світу.

Крім теоретичних аспектів, курс враховує і практичний підхід вивчення ономастики, надаючи студентам можливість застосовувати та удосконалювати свої знання в аналізі реальних прикладів власних назв. Такий підхід підтримує розвиток критичного мислення та дослідницьких вмінь у майбутніх фахівців-філологів.

Система вправ виявляється не лише ефективним інструментом для практичного опанування власних назв студентами, але й сприяє глибшому розумінню та вивченню теоретичних засад таких ключових розділів мовознавства, як «Морфеміка» та «Словотвір». Подолання завдань спрямованих на вивчення власних назв, включаючи орфографічні аспекти, сприяє не лише формуванню мовних навичок студентів, але й активно впливає на розвиток їхньої загальної мовної компетентності.

ВИСНОВКИ

Термін армотранспортонім становить основу у рамках вивчення наукових аспектів ономастики. Базуючись на основі терміна «армотранспортонім», який належить А. Янчишину, ми створили терміни на позначення наземної військової техніки – терраармотранспортонім, військової техніки морської піхоти – гідроармотранспортонім, військової техніки авіації – флайармотранспотронім.

Армотранспортоніми характеризуються системністю, первинністю номінації, офіційністю, обмеженістю сферою використання (лише військовими), наявністю мотивованості вибору назви, а також можливістю омонімії. Ономастична лексика є відкритою системою, яка нині активно поповнюється та розширюється, що вимагає постійної наукової уваги для аналізу сучасних тенденцій у творенні та поширенні цих одиниць, а також для актуалізації принципу збереження національної ідентичності.

Вивчення та структурування відмінностей у використанні термінології, орфографії, походження, функціонального використання, а також визначення приналежності термінів до групи армотранспортонімів вимагає не лише глибокого аналізу, але й систематичного підходу до створення концептуальної основи для подальших досліджень у цьому напрямку. Це підсилює важливість та актуальність проведення подальших наукових розвідок з метою досягнення більш повного розуміння та визначення різноманітних аспектів цієї теми.

Враховуючи важливість коректного використання найменувань української військової техніки, можна зазначити ряд ключових аспектів під час їх вивчення. Серед цих аспектів виокремлюємо історичний, культурний, лінгвістичний, міжнародний, етимологічний, дипломатичний, семантичний, стилістичний та практичне значення.

Оптимальним методом вивчення українських армотранспортонімів є системний підхід, що охоплює всі попередні методи. Цей комплексний підхід надає читачеві повне розуміння термінів, пов'язаних із українською військовою технікою, включаючи їхню історію, походження, значення, стилістичну роль та вплив.

Українська військова техніка визначається як важлива складова культури українського народу, віддзеркалюючи його духовність, історію, традиції та мову. Оними, що використовуються для позначення українського військового обладнання, мають вагому роль у суспільстві, сприяючи зміцненню української ідентичності та патріотизму. Таким чином, вивчення власних назв української військової техніки представляє собою важливий аспект дослідження, що дозволяє отримати більше інформації про історію, культуру та мову українського народу. Це дослідження розкриває походження, символіку, значення та стилістичну роль термінів, пов'язаних із українською військовою технікою.

Дослідження власних назв української військової техніки розкрило їхню важливу роль у позначенні різних аспектів військової сфери. Використання різноманітних методів, таких як консультації, аналіз літературних джерел і вивчення архівів, підкреслює серйозність цього дослідження. Використання стратегій, таких як історичний, культурний, лінгвістичний, міжнародний, етимологічний, дипломатичний, семантичний, стилістичний та практичний підхід, надає можливість ретельного вивчення термінів. Визначення аспектів, таких як історичний, культурний, лінгвістичний та інші, свідчить про багатогранність дослідження. Вивчення власних назв української військової техніки є ключовим для збереження культурної спадщини. Результати дослідження сприяють збагаченню мовної термінології та визначенню

важливості військової техніки у формуванні ідентичності українців та їхнього патріотизму.

Проаналізувавши перелік з 206 найменувань військового обладнання, можемо визначити, що прості одиниці відображають найбільшу кількість мілітаріпорейонімів – 109 одиниць, що складає 52,9% від загальної кількості: терраармотранспортоніми – 54 одиниці (49,5 %), гідроармотранспортоніми – 43 одиниці (39,5 %), флайармотранспортоніми – 12 одиниць (11 %). Складних назв є 55 одиниць – 26,6 %: 34 терраармотранспортоніма (61,8 %), 15 флайармотранспортонімів (27,2 %) та 6 гідроармотранспортонімів (10,9 %). Складені власні назви становлять 42 одиниці (20,3 %): терраармотранспортоніми – 21 одиниця (50 %), гідроармотранспортоніми – 11 одиниць (26,2 %), флайармотранспортоніми – 10 одиниць (23,8 %).

Власних назв, утворених лексико-семантичним способом, нараховано 114, серед них: гідроармотранспортоніми – 53 (46,4 %), терраармотранспортоніми – 50 (43,9 %), флайармотранспортоніми – 11 (9,7 %). А до морфологічного способу увійшло 92 назви: 58 терраармотранспортонімів – 63 %; 26 флайармотранспортонімів – 28,3 %; 8 гідроармотранспортонімів – 8,7 %.

Також здійснили класифікацію за характером твірної основи. Виходячи із результатів щодо терраармотранспортонімів, то відапелятивних є найбільше – 89 одиниць (82,5 %), комбінованих – 12 одиниць (11,1 %) та відонімних – 7 одиниць (6,4 %). Гідроармотранспортоніми: відапелятивні – 14 назв (22,9 %), 2 комбінованих назви (3,3 %), 45 одиниць відонімних (73,8 %). Флайармотранспортоніми можемо поділити так: відапелятивні – 31 одиниця (83,7 %), комбіновані – 4 одиниці (10,8 %) та відонімні – 2 одиниці (5,5 %)

Дослідження вказує на переважання чоловічого роду у власних назвах військового обладнання (79,6%).

Вивчення ономастики, як окремого розділу мовознавства, не є обов'язковою складовою загальноосвітніх програм шкіл, та й ВНЗ надають йому вибіркового характеру. Проте цей вид лексики має значний потенціал, оскільки власні назви є важливим елементом формування мовної та етнокультурної компетентності українців. Вони сприяють розвитку вміння володіти мовою, стимулюють бажання вивчати мовні явища.

Ефективність вивчення онімної лексики залежить від якості та правильності вибору завдань і вправ, а також від компетентності вчителя, його здатності зацікавити учнів. Оніми можуть вводитися у навчальний процес при вивченні окремих розділів мовознавства, таких як лексика, морфеміка, словотвір, правописні норми. Важливо правильно вибрати ілюстративний матеріал, який стане інструментом активізації пізнавальної діяльності учнів та студентів.

Під час написання наукової роботи, розроблено систему вправ із армотранспортонімами, де учням пропонується вирішувати проблемні завдання. Такі вправи можуть бути використані на уроках української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акульшина Н. Т. Сучасна військова термінологія: когнітивно-прагматичні виміри (на матеріалі перської, української та англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філології. Київ, 2016. 20 с.
2. Андріянова О. Я. Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2011. 236 с.
3. Бевз Т. О. Семантичні інновації, структурні моделі та функції педагогічної лексики : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 1996. 214 с.
4. Бевзенко С.П. З історії української ономастики (на матеріалах Харківського перепису 1660 р.). Доповіді та повідомлення Ужгородського університету. 1961. № 7. С. 178–186.
5. Боженець С.В. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 34 (73) № 3. Тернопіль, 2023.
6. Буригін Б. В. Використання прагматонімів для формування національної свідомості українців. Тиждень студентської науки: *матеріали 78-ої студентської науково-технічної конференції*. Дніпро : НТУ, 2023. С. 671-672.
7. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків: Ранок НТ, 2012. 256 с.
8. Вакарюк Л. О. Українська мова: Морфеміка і словотвір: навч. посіб. Тернопіль, 2004. 267 с.
9. Ващенко В. С. Українська лексикологія: семантико-стилістична типологія слів. Дніпро: Видавництво ДДУ, 1979. 349 с.
10. Використання прагматонімів для формування національної

свідомості

українців

URL:<https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163770/Тиждень%20студентської%20науки%20-2023-671-672.pdf?sequence=1> (дата звернення : 01.11.2023)

11. Війна в Україні – Якими броньовиками користуються ЗСУ

URL:<https://apostrophe.ua/ua/article/society/2022-12-18/jeleznyiy-zoopark-na-kakih-bronevukah-voyueta-ukrainskaya-armiya/49459> (дата звернення : 17.10.2023)

12. Військово-морські сили

URL:<https://www.ukrmilitary.com/p/ukrainian-navy.html> (дата звернення : 8.10.2023)

13. Військово-морські сили Збройних сил України

URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Військово-морські_сили_Збройних_сил_України (дата звернення : 22.10.2023)

14. Віняр Г. М. Словотворчі тенденції в сучасній українській мові на матеріалі усного і писемного мовлення 80-их – початку 90-их років ХХ століття: дис... канд. філол. наук: 10.02.02. Дніпро, 1992. 182 с.

15. Власні назви URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Власні_назви (дата звернення : 20.08.2023)

16. Волкова І. В. Лексико-семантична характеристика сучасної української фізичної термінології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Харків, 2002. 198 с.

17. Гриценко С. П. Тенденції розвитку лексико-семантичної групи «назви зброї та її частин» (на матеріалі українських писемних пам'яток XVI XVII ст.): збірник наукових праць. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012. Випуск 6. С. 75-82

18. Довідник з військової техніки

URL:<https://www.ukrmilitary.com/p/weapons-and-military-equipment.html> (дата

звернення : 23.10.2023)

19. Довідник з озброєння і військової техніки.
URL:<https://www.ukrmilitary.com/p/weapons-and-military-equipment.html> (дата звернення : 25.09.2023)

20. Доценко М. В. Рубіж століть у постмодерністському онімному просторі. Науковий потенціал та перспективи розвитку філологічних наук : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Сімферополь : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2017. С. 47-53.

21. Дубинець З. О. Військова лексика в романі Р. Іваничука «Мальви». Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2015. Вип. 73. С. 169–172.

22. Дука Л. І. Прагматичний потенціал онімів та способи його актуалізації в тексті : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Дніпро, 2002. 132 с.

23. Етимологічний словник української мови : у 7 т. Укладачі Р. В. Болдирєв, В. Т. Коломієць, А. П. Критенко, О. С. Мельничук, Г. П. Півторак та ін. Київ : Наукова думка, 2003. Т. 4: Н-П. 657 с.

24. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: у 4 т. Донецьк : ДонНУ, 2012. Том 1. 402 с.

25. Зубко А. Українська ономастика: здобутки та проблеми. Ономастика України першого тисячоліття нашої ери: монографія. Абакумов О. В, Бучко Г. Є, Бучко Д. Г. та ін. Київ: Наукова думка, 1992. С. 263-282.

26. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.15. Одеса, 2006. 325 с.

27. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики : монографія. Одеса : Астропринт. 2006. 325 с.

28. Карпенко Ю. Дещо про вивчення власних назв. Українська мова. 2010. № 1. С. 39–45.
29. Карпенко Ю.О. Ономастичні міркування. Записки з ономастики. Одеса : Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2005. Випуск 9. С. 251-260.
30. Карпенко Ю.О. Про критерії поділу власних і загальних назв. Повідомлення української ономастичної комісії. Київ, 1974. Випуск 10. С. 3-10.
31. Клименко Н. Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. Повідомлення Української ономастичної комісії. Київ : Наукова думка, 1984. Випуск 14. С 4-9.
32. Корнієнко А. З історії розвитку літературної ономастики. Слов'янський збірник. 2014. Випуск 18. С. 60–68.
33. Кушевич Л.С., Стрижак О.С. Ономастика на Україні після V Міжнародного з'їзду славістів. Повідомлення української ономастичної комісії. Київ, 1966. Випуск 1. С. 46-49.
34. Куц Ю. В. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2016. Вип. 25(1). С. 156-159.
35. Литвин О. Г. Становлення української машинобудівної термінології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2000. 22 с.
36. Литовченко І. О. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд): дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Запоріжжя, 2015. С. 116-123.
37. Литовченко І. О. Семантична деривація як спосіб номенотворення у військовій лексиці української мови. Семантика мови і тексту: матеріали XI Міжнародної наукової конференції. Івано-Франківськ, 2012. С. 215-218.

38. Лукаш Г. П. Матеріали до словника конотативних власних назв. Восточноукраинский лингвистический сборник. Донецк : Изд-во «Донеччина». 2006. Выпуск 10. С. 367-381.

39. Лукаш Г. П. Словник конотативних назв. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД». 2015. 392 с.

40. Лукаш Г. П. Український конотонімікон: структура і чинники формування : автореф. дис. ... докт. філол. наук : спец. 10.02.01. Київ, 2011. 213-217 с.

41. Лукіянчук Ю. О. Способи класифікації військових термінів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 2017. Вип. 66. С. 65-67.

42. Лучик В. Про нові напрями української ономастики. Філологічні дослідження: збірник наукових праць з нагоди 80-річчя члена-кореспондента НАН України, доктора філолог. наук, проф. Юрія Олександровича Карпенка. Одеса. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2009. С. 144–146.

43. Лучик В. Слов'янська ономастика: стан і перспективи розвитку. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. Тернопіль. 2017. Випуск 1 (27). С. 210–212.

44. Михайленко Т. Д. Інтра- та екстралінгвістичні аспекти формування і функціонування військової терміносистеми в національних мовах : автореф. дис. ... доктора філол. наук: 10.02.15. Київ, 1996. 21 с.

45. Насакіна С. Методи ономастичного дослідження. Записки з ономастики. 2018. Випуск 21. С. 176-184.

46. Нікуліна Н. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми української термінології. 2014. № 791. С. 78-81.

47. Озброєння Збройних сил України

URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Озброєння_Збройних_сил_України (дата звернення : 20.08.2023)

48. Олійник Т. Символ і символічне значення власних імен. Наукові записки. Тернопіль: ТНПУ, 2001. № 2. С. 76-81.

49. Повітряна військова техніка України
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Повітряна_військова_техніка_України (дата звернення : 24.10.2023)

50. Погонєць В. В. *Нова фразеологія англійської мови військової сфери*. Філологічні трактати. 2017. Т.9, № 1. С. 80-85.

51. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва: Наука, 1988. 188 с.

52. Подольська Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва: Наука, 1988. 188 с.

53. Прагматоніми в ономастичному просторі
URL:<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1165274.pdf> (дата звернення : 30.10.2023)

54. Редьква М. І. Семантико-функціональна система особових найменувань в українських народних чарівних казках (у записах ХІХ ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2008.

55. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.

56. Семчишин М. 3 дослідів над українським назовництвом: Історично-бібліографічний нарис. Рідна мова. 1934. Частина 7 (19). С. 281-286.

57. Словник лінгвістичних термінів. Уладачі Д. І. Ганич, І. С. Олійник. Київ: Вища школа, 1985. 345 с.

58. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.

Т. 1 : А-В. ред. тому: П. Й. Горещкий [та ін.]. 1970. XXVII, 799 с.

59. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.

Т. 2 : ГЖ. ред. тому: П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. 1971. 550 с.

60. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.

Т. 3 : З. ред. тому: Г. М. Гнатюк, Т. К. Черторизька. 1972. 744 с

61. Словник української ономастичної термінології. Укладачі Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок–НТ, 2012.

62. Список сухопутної військової техніки, виробленої в Україні
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_сухопутної_військової_техніки,_виробленої_в_Україні (дата звернення : 31.10.2023)

63. Стаднік І. О. Лінгвістична відповідність понять «воєнний» дискурс vs «військовий» дискурс. Science and Education a New Dimension. Philology, IV(22), Issue: 99, 2016, С. 63–66.

64. Сталтмане В. Э. Ономастическая номинация. Теория и методика ономастических исследований. Москва: Наука, 1986. С. 15–25.

65. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. Москва: Наука, 1973. С. 336.

66. Сухопутна військова техніка України
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Сухопутна_військова_техніка_України (дата звернення : 25.10.2023)

67. Сухопутні війська URL:<https://www.ukrmilitary.com/p/ukrainian-ground-forces.html> (дата звернення : 20.10.2023)

68. Сухопутні війська. Міністерство оборони України
URL:<https://www.mil.gov.ua/ministry/ozbroennya-ta-tekhnika/suxoputnix-vijsk/>
(дата звернення : 15.10.2023)

69. Сучасний словник іншомовних слів. Укладачі : О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.

70. Тепла О. М. Прагмоніми як засоби мовного маніпулювання. 2011. Вип. 5. С. 274–278.
71. Торчинська Т. А. Розвиток навчально-пізнавальної активності школярів на уроках рідної мови засобом ономастичного матеріалу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. Київ, 2005. 35 с.
72. Торчинський М. М. Аналіз власних назв як специфічних мовних одиниць. Актуальні проблеми філології та перекладознавства : збірник наукових праць. Хмельницький : ХНУ, 2007. Частина II. Випуск 3. С. 339-342.
73. Торчинський М. М. Синтаксичні функції власних назв. Науковий вісник Чернівецького університету. Чернівці, 2007. Випуск 321-322 : Слов'янська філологія. С. 132-135.
74. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 550 с.
75. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II Функціонування власних назв: монографія. Хмельницький: Авіст, 2008. 550 с.
76. Торчинський М. М. Термінологія української ономастики. Українська термінологія і сучасність: збірник наукових праць. Київ: КНЕУ, 2005. Випуск VI. С. 339-343.
77. Торчинський М. М. Українська ономастика: історія, сьогодення, перспективи. Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць. Хмельницький, 2013. Випуск 6. Том 1. С. 212-233.
78. Торчинський М. М. Українська ономастика: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2010. 238 с.
79. Туровська Л. В. Дещо про генезис сучасної української військової термінології. Філологічні науки. Наукові праці, 2007. Том 67. Випуск 54.

С. 83–87.

80. Українська ономастика: бібліографічний покажчик. Укладачі: Вербич С. О., Єфименко І. В., Желізняк І. М. та ін. Київ: КММ, 2013. 365 с.

81. Франко І. Я. Причинки до української ономастики. Науковий збірник Т-ва імені Т. Шевченка, присв. Проф. М. Грушевському. Львів, 1906. С. 185-218.

82. Цілуйко К.К. Перспективи дальшого розвитку української ономастики. Повідомлення української ономастичної комісії. Київ, 1967. Випуск. 3. С. 235–245.

83. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів). Харків, 2002, 241 с.

84. Янчишин А. М. Власні назви промислових товарів: типологія, походження і функціонування: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.0. Черкаси, 2019. 356 с.

85. Янчишин А. М. Денотатно-номінативна структура власних назв транспортних засобів. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : зб. наук. пр. Хмельницький, 2019. Вип. 16. С. 222–225.

86. Яремко Я. П. Нариси з історії української військової термінології: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2013. 411 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Словник назв української військової техніки

1. «2С22 «Богдана»» – 2018 р.
2. «9К11 «Малютка»» – 1963 р.
3. «Азовець» – 2015 р.
4. «Альта» – 2007 р.
5. «Амулет» – 2011 р.
6. «Бандеромобіль» – 2014 р.
7. «Бар'єр» – 2017 р.
8. «Барс-8» – 2015 р.
9. «Бастіон» – 2010 р.
10. «Бастіон-01» – 2008 р.
11. «Бастіон-02» – 2009 р.
12. «Бастіон-03» – 2010 р.
13. «БМ-21У «Град-М»» – 2014 р.
14. «БМ-21УМ «Берест»» – 2018 р.
15. «БММ-4С» – 2014 р.
16. «БММ-70 «Ковчег»» – 2014 р.
17. «БМП-1М з модулем «Спис-Синтез»» – 2021 р.
18. «БМП-1У «Шквал»» – 2000 р.
19. «Богдан-2251» – 2016 р.
20. «Богдан-2351» – 2017 р.
21. «БРДМ 2Т «Сталкер»» – 2016 р.
22. «БРДМ-2 «Вепр»» – 2006 р.
23. «БРДМ-2ДІ «Хазар»» – 2014 р.
24. «БТР-3» – 2001 р.

25. «БТР-3КШ» – 2001 р.
26. «БТР-4КШ «Буцефал»» – 2020 р.
27. «БТР-60М «Хорунжий»» – 2015 р.
28. «БТР-70Ді-02 «Світязь»» – 2012 р.
29. «БТР-80УМ «Рогань»» – 2004 р.
30. «БТР-94» – 2000 р.
31. «Буревій» – 2020 р.
32. «Буцефал» – 2008 р.
33. «Варан» – 2015 р.
34. «Варта» – 2015 р.
35. «Варта-Новатор» – 2017 р.
36. «Варта-Редут» – 2016 р.
37. «Вепр-К/С» – 2006 р.
38. «Верба» – 2019 р.
39. «Вільха» – 2018 р.
40. «Гекон» – 2016 р.
41. «Годзілла» – 2015 р.
42. «Голка» – 2011 р.
43. «Грім-2» – 2018 р.
44. «Дозор-Б» – 2007 р.
45. «Донець» – 1998 р.
46. «Захисник» – 2012 р.
47. «Кевлар» – 2020 р.
48. «Кобра» – 2014 р.
49. «Козак» – 2009 р.
50. «Козак 2» – 2014 р.
51. «Козак-2014» – 2014 р.

52. «Козак-4» – 2016 р.
53. «Козак-5» – 2016 р.
54. «Козак-7» – 2021 р.
55. «Комбат» – 2006 р.
56. «Конкурс» – 1974 р.
57. «Корнет» – 1988 р.
58. «Корсар» – 2013 р.
59. «Краб» – 2022 р. прибули в Україну.
60. «Куга» – 2014 р.
61. «Кугуар» – 2014 р.
62. «ЛуАЗ-РСЗВ» – 1992 р.
63. «М 109» – 2022 р. прибули в Україну.
64. «М 777» – 2022 р. прибули в Україну.
65. «Мангуст» – 2016 р.
66. «Махно» – 2015 р.
67. «Молот» – 1998 р.
68. «МТ-ЛБР6 «Мангуст-2»» – 2002 р.
69. «МТ-ЛБ-С» – 2015 р.
70. «МТ-ЛБуС» – 2015 р.
71. «Нота» – 1998 р.
72. «Оболонь-А» – 2018 р.
73. «Овід» – 2015 р.
74. «Оплот» – 2021р.
75. «Оплот-Т» – 2018 р.
76. «Оса» – 1988 р.
77. «Отаман» – 2016 р.
78. «Плавець» – 2018 р.

79. «Раптор» – 2014 р.
80. «РК-360МЦ «Нептун»» – 2019 р.
81. «Саксон» – 2015 р прибули в Україну.
82. «Скіф» – 2011 р.
83. «Скорпіон» – 2014 р.
84. «Спайк» – 1982 р.
85. «Спартан» – 2014 р.
86. «Спека» – 2016 р.
87. «Страж» – 2017 р.
88. «Стріла» – 1976 р.
89. «Стріла-10» – 1976 р.
90. «Стугна-П» – 2011 р.
91. «Сюзана 2» – 2022 р. прибули в Україну.
92. «Т-64БМ2 «Булат»» – 2022 р.
93. «Т-64Е» – 2010 р.
94. «Т-80» – 2018 р.
95. «Т-84 «Оплот»» – 1999 р.
96. «Т-84-120 «Ятаган»» – 2000 р.
97. «Тритон» – 2015 р.
98. «Тунгуска» – 1982 р.
99. «Ураган» – 2015 р.
100. «Фагот» – 1970 р.
101. «Фіона» – 2015 р.
102. «Форпост» – 2015 р.
103. «Фортеця» – 2014 р.
104. «Фортеця на колесах» – 2014 р.
105. «Халк» – 2016 р.

- 106. «Шилка» – 1965 р.
- 107. «Шрек-1» – 2014 р.
- 108. «Штурм-С» – 1978 р.

Авіація повітряних сил

- 109. «Ан-225 «Мрія»» – 1988 р.
- 110. «Ан-24» – 1962 р.
- 111. «Ан-26» – 1973 р.
- 112. «Ан-30» – 1975 р.
- 113. «Ан-32П» – 1993 р.
- 114. «Ан-72» – 1992 р.
- 115. «Ан-74» – 1986 р.
- 116. «АСУ-1 «Валькірія»» – 2015 р.
- 117. «Байрактар ТБ2» – 2014 р.
- 118. «Бе-12 «Чайка»» – 1965 р.
- 119. «Бобер» – 2023 р.
- 120. «В'юнкий» – 1962 р.
- 121. «Ворон» – 2001 р.
- 122. «Іл-76» – 1971 р.
- 123. «Каратель» – 2016 р.
- 124. «Л-39 «Альбатрос»» – 1971 р.
- 125. «Лелека-100» – 2017 р.
- 126. «Мі-2» – 1961 р.
- 127. «Мі-8» – 1961 р.
- 128. «Мі-8МСБ» – 2018 р.
- 129. «МіГ-29» – 1983 р.
- 130. «Мікровізор» – 2015 р.
- 131. «Міні шарк» – 2023 р.

132. «Надія» – 2011 р.
133. «Настя» – 1962 р.
134. «Пума» – 2007 р.
135. «Робінзон Р44» – 1992 р.
136. «Рубака» – 2023 р.
137. «Сич» – 2023 р.
138. «Су-24» – 1972 р.
139. «Су-25» – 1975 р.
140. «Су-27» – 1982 р.
141. «Ту-143 «Рейс»» – 1970 р.
142. «Ту-143 «Стриж»» – 1974 р.
143. «Флай Ай» – 2010 р. прибули в Україну.
144. «Фурія» – 2014 р.
145. «Шарк» – 2022 р.

Морська піхота

146. «АКА-02» – 1973 р.
147. «АКА-03» – 1972 р.
148. «Аметист» – 2000 р.
149. «Байкал» – 1985 р.
150. «Балаклава» – 2012 р.
151. «Балта» – 1987 р.
152. «Бердянськ» – 2015 р.
153. «Блискавка-2» – 1984 р.
154. «Буча» – 2020 р.
155. «В'ячеслав Кубрак» – 1989 р.
156. «Володимир Великий» – 2011 р.
157. «Гетьман Іван Мазепа» – 2021 р.

158. «Гетьман Павло Скоропадський» – 2023 р.
159. «Гола Пристань» – 1975 р.
160. «Горлівка» – 1965 р.
161. «Григорій Гнатенко» – 1987 р.
162. «Григорій Куроп'ятников» – 1984 р.
163. «Добропілля» – 1975 р.
164. «Донбас» – 1982 р.
165. «Дружба» – 1987 р.
166. «Дунай» – 1996 р.
167. «Ізяслав» – 1962 р.
168. «Ковель» – 1987 р.
169. «Коростень» – 1965 р.
170. «Костопіль» – 2019 р.
171. «Крим» – 1978 р.
172. «Лубни» – 1972 р.
173. «Малин» – 2016 р.
174. «МГК-1887» – 1988 р.
175. «Нетішин» – 1973 р.
176. «Нікополь» – 2018 р.
177. «Нова Каховка» – 1987 р.
178. «Олександр Охрименко» – 1987 р.
179. «Онiкс» – 2011 р.
180. «Переяслав» – 1987 р.
181. «Південний» – 1974 р.
182. «ПМР-152» – 1973 р.
183. «Почаїв» – 1975 р.
184. «Прилуки» – 1980 р.

185. «РВК-155» – 1966 р.
186. «РВК-258» – 1968 р.
187. «Рівне» – 1972 р.
188. «Ромни» – 1960 р.
189. «Сватове» – 1979 р.
190. «Сєверодонецьк» – 1987 р.
191. «Скадовськ» – 1990 р.
192. «Сміла» – 1985 р.
193. «Сокаль» – 1983 р.
194. «Старобільськ» – 1988 р.
195. «Судак» – 1957 р.
196. «Суми» – 1986 р.
197. «Тарантул» – 1982 р.
198. «Титан» – 1974 р.
199. «Фастів» – 1989 р.
200. «Черкаси» – 2001 р.
201. «Чернігів» – 1991 р.
202. «Чигирин» – 1985 р.
203. «Чорноморськ» – 1976 р.
204. «Шостка» – 1976 р.
205. «Юрій Олефіренко» – 1970 р.
206. «Яни Капу» – 1974 р.